

Del *lobby* de guerra a l'economia de guerra

Com influeix la indústria armamentista
en les polítiques europees

Autors: Mark Akkerman, Chloé Maulewaeter

Sumari

Resum executiu i conclusions clau	p. 4
Introducció	p. 7
Fons per a la guerra: La indústria armamentista i la militarització de la UE	p. 10
Guerra per als fons: Desvelant les estratègies de <i>greenwashing</i> per accedir a les finances sostenibles	p. 32
Comentaris finals	p. 46
Annexos	p. 48
Notes finals	p. 53

Data: setembre de 2023

Editors: Tracey Martin, Laëtítia Sédou

Dissenyador: Davide Mancini

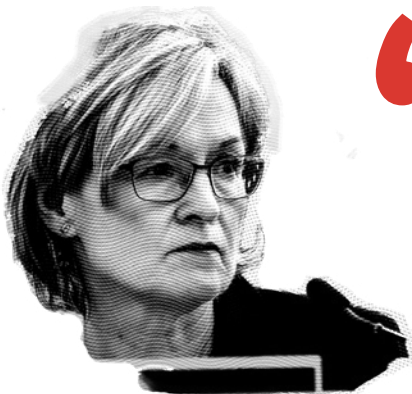
Traducció al català: Arés Perceval, Max Carbonell

Adaptació del disseny: Esteva&Estêvão

Crèdits: Fotografies originals del European Parliament Media Centre; Romuald Meigneux/Sipa Press

Els continguts d'aquest informe es poden citar o reproduir amb finalitats no comercials sempre que es referencii apropiadament la font d'informació. ENAAT agrairia rebre una còpia o un enllaç del text on es citi o s'utilitzi aquest document. Noteu que els drets d'autor de certes imatges poden pertànyer a tercers, de manera que les condicions d'ús depenen de la font original.

Resum executiu i conclusions clau

“La industria de defensa contribuye de forma crucial a la resiliencia y seguridad de la Unión, y por lo tanto a la paz y a la sostenibilidad social.”

Mairead McGuinness,
Comissària europea d'Estabilitat Financera, Serveis Financers i
Unió dels Mercats de Capitals

(Resposta a la pregunta parlamentària
E-001935/2023, 8 de setembre de 2023)¹

Aquesta declaració recent procedeix d'una comissària el mandat de la qual té poc a veure amb l'àmbit militar i ha estat usada per l'ASD, el principal *lobby* de la indústria armamentista, per promoure la seva narrativa. És una prova de fins a quin punt la influència de la indústria armamentista ha penetrat a les polítiques europees.

La indústria armamentista europea ha anat teixint a poc a poc llaços cada cop més estrets amb els responsables polítics i les institucions europees, a la recerca de més finançament (tant públic com privat), compromisos a llarg termini i una participació cada vegada més profunda en les polítiques, processos i debats de la UE. I la UE ha anat acollint cada cop més aquestes demandes i ha adoptat nous passos cap a la militarització europea.² Aquest procés s'ha accelerat des del febrer de 2022 per la resposta de la UE davant la invasió d'Ucraïna per part de Rússia, però s'està desenvolupant des de fa anys, com demostra l'informe de 2017 *Securing profits, how the arms lobby is hijacking Europe's defence policy* ['Seguretat de beneficis: com el *lobby* armamentista està segrestant la política de defensa europea'] de Vredesactie.³

El present informe continua on va acabar l'informe de Vredesactie. Lluny d'haver quedat satisfet amb el Fons Europeu de Defensa, el sector armamentista està aprofitant un nou paradigma a favor de la militarització de la UE per pressionar continuament per anar ampliant els límits: no només per assolir un finançament específic del sector sinó també cada cop un accés més gran a programes civils, com els fons estructurals o Erasmus+,⁴ però més recentment reclamant fins i tot accés il·limitat a les finances sostenibles.

El primer capítol d'aquest informe ofereix una panoràmica sobre com el *lobby* industrial armamentista s'ha anat assegurant uns vincles creixents amb responsables polítics i funcionaris de la UE. Les troballes claus són:

- La Comissió va establir el 2019 una nova Direcció General d'Indústria de Defensa i Espai (DG DEFIS) que funciona com a proveïdor de serveis per a la indústria armamentista (i espacial) europea. Aquesta DG DEFIS està dirigida pel comissari de la UE per França, Thierry Breton, la nominació de la qual va suscitar cert qüestionament per possible conflicte d'interessos, en haver estat prèviament directiu d'ATOS.⁵

- Breton ha creat un mecanisme de diàleg continu entre la Comissió Europea i la indústria mitjançant un nou Grup Informal d'Experts de la Comissió sobre Polítiques i Programes relacionats amb la Indústria Espacial, de Defensa i Aeronàutica de la Unió Europea. Ell i altres responsables d'alt nivell també mantenen altres espais de trobada amb representants de la indústria armamentista.
- En conjunt, les deu empreses armamentistes més grans de la UE i els seus dos *lobbies* més grans han celebrat centenars de reunions amb la Comissió Europea des de 2014 i més de 150 reunions amb eurodiputats del Parlament Europeu des de 2019. La presidenta de la Subcomissió de Seguretat i Defensa (SEDE), Nathalie Loiseau (grup parlamentari europeu Renovar Europa), constitueix un dels objectius claus de la indústria militar. Les companyies armamentistes són freqüentment convidades a les sessions del Parlament, mentre que les ONG i investigadors crítics poques vegades tenen possibilitat de parlar en aquestes reunions.
- L'aquests esforços de la indústria obtenen els seus fruits: en termes generals, el Parlament Europeu sol votar majoritàriament a favor de lleis de suport a la indústria armamentista, com el Fons Europeu de Defensa (FED) i la Llei de suport a la producció de municions (ASAP, sigles en anglès), i inclou habitualment en les seves Resolucions demandes d'un finançament més gran d'aquesta indústria.
- Entre l'octubre de 2022 i el maig de 2023, s'han celebrat tres reunions d'alt nivell entre la indústria armamentista i responsables polítics de la UE: dues organitzades per la pròpia indústria i una per la UE, al voltant d'objectius comuns de fomentar una cooperació més estreta, incrementar inversions i reforçar la indústria armamentista de la UE. L'alt representant de la UE, Borrell, hi va intervenir en totes i Breton en dues (ambdues organitzades per la indústria). Aquestes tres reunions també van incloure representants de l'Agència Europea de Defensa, la DG DEFIS i el Banc Europeu d'Inversions, així com nombrosos portaveus de les principals companyies armamentistes.
- El Fons Europeu de Defensa, el Reforç de la Indústria Europea de Defensa mitjançant la Llei d'Adquisició Comuna (EDIRPA, sigles en anglès) i la Llei de Suport a la Producció de Municions donen suport explícitament al foment de la competitivitat internacional de la indústria armamentista europea i, per tant, a la promoció de les exportacions a països externs a la UE com un dels seus principals objectius. En conjunt, els països de la UE ja constitueixen el segon exportador mundial d'armes, amb l'Àrab Saudita com a principal destinatari.
- Les empreses armamentistes també estan desplegant tasques de *lobby* en altres polítiques que consideren importants, des de buscar exempcions en l'aplicació de la legislació mediambiental, un major accés a matèries primeres o la militarització de les fronteres. Tot i els seus notables èxits a l'hora d'influir en les institucions i polítiques de la UE, acostumen a expressar regularment la seva insatisfacció i a insistir en les seves demandes de més diners i suports.

El segon capítol se centra en com la indústria armamentista ha organitzat una sòlida campanya estratègica de *lobby* amb finalitats de *greenwashing* a la UE, per pressionar amb l'objectiu de ser inclosa en els seus marcs de finances sostenibles. Aquests esforços s'orienten principalment a millorar les oportunitats de finançament del sector, emfatitzant el seu paper en la seguretat i la defensa d'Europa.

- Dins del debat social de la UE, la indústria armamentista s'oposa vehementment a ser titllada de "socialment insostenible", buscant ben al contrari un reconeixement de la suposada relació entre seguretat i sostenibilitat, en una maniobra per posicionar la indústria com un contribuent essencial per al benestar social.
- Amb l'esclat de la guerra a Ucraïna, les empreses capdavanteres del sector argumenten que la seguretat constitueix un prerrequisit de la sostenibilitat, explotant aquesta crisi per reforçar la seva posició en el discurs de les finances sostenibles. Aquesta estratègia pretén presentar la indústria armamentista com a guardiana de la sostenibilitat global.
- Però el *lobby* armamentista està estenent les seves actuacions més enllà de les polítiques de finances sostenibles per influir en altres documents oficials de la UE. Alguns líders i responsables polítics claus de la UE han expressat el suport a la indústria de defensa com a un dels pilars estratègics de l'economia europea.
- La influència del *lobby* armamentista en les institucions financeres està instant algunes a replantejar-se les seves inversions en defensa. Aquesta narrativa ha penetrat fins i tot el Banc Europeu d'Inversions, que no només ha derivat des de fa anys cap a una major flexibilitat respecte a projectes de doble ús, sinó que podria arribar a aixecar l'exclusió d'inversions directes en el sector armamentista amb el nomenament d'un nou president a finals de 2023.
- Tot i això, és essencial denunciar la important empremta ecològica associada a la indústria armamentista. Aquest sector contribueix significativament a les emissions de gasos d'efecte hivernacle, genera residus tòxics derivats de les guerres i provoca danys als ecosistemes. Els intents d'aquesta indústria de reposicionar-se com a actor sostenible constitueixen una estratègia de *greenwashing* que contrasta amb el fet que les activitats militars engendren, per definició, mort i destrucció.

Actualment, la UE està derivant a un model d'"economia de guerra" i ha d'"aprendre el llenguatge del poder", segons diversos líders nacionals i de la mateixa Unió. La militarització de la UE segueix guanyant terreny sota la influència de la indústria armamentista, qüestionant de fet la concepció de la Unió com a projecte de pau. Aquesta deriva incrementarà el risc que hi hagi estats membres que participin en conflictes armats i que s'aguditzin el deteriorament mediambiental i l'actual crisi climàtica. El plantejament d'enfortir la indústria armamentista no només desvia fons molt necessaris per a la diplomàcia, la construcció de pau, la resiliència climàtica i les qüestions socials, sinó que també atia la carrera armamentista global: l'increment de la seva capacitat productiva requerirà ampliar la seva sortida comercial i, per tant, flexibilitzar les exportacions d'armes, la qual cosa alimentarà les guerres i la repressió a tot el planeta.

Introducció

“Estic totalment convençut que el futur de la defensa europea es basarà en la indústria de defensa.”

Josep Borrell, alt representant de la UE,
a la reunió anual de l'EDA, 4 de desembre de 2020

Aquesta cita de l'alt representant de la UE i vicepresident de la Comissió Europea és molt il·lustrativa de la creixent simbiosi entre la indústria armamentista i els responsables polítics de la UE. També demostra que les subvencions de la UE als comerciants d'armes estan substituïnt una genuïna política de defensa, tenint en compte les dispars visions nacionals sobre com s'hauria de plantejar aquesta política.

L'octubre de 2017 l'ONG belga Vredesactie va publicar l'informe *Securing Profits. How the arms lobby is hijacking Europe's defence policy*. Aquest exposa l'elevat grau d'influència que la indústria armamentista -especialment un grapat de grans companyies- està tenint en la conformació de les naixents polítiques militars de la UE, centrant-se en el paper que ha tingut en el desenvolupament tant del Fons Europeu de Defensa com dels seus programes precursors.⁶

Des d'aleshores, la militarització de la Unió Europea s'ha intensificat, conduint a un suport financer i polític creixent al sector armamentista en dues grans àrees d'especial interès per a aquesta indústria: la primera, la cerca d'un finançament més gran, no només mitjançant subvencions públiques sinó també l'accés a finançament privat i a les finances sostenibles, així com a compromisos i inversions a llarg termini; la segona, el desig d'una participació estreta en el disseny de polítiques i en els processos i debats estratègics i operatius. La UE ha acollit amb els braços oberts les demandes del *lobby* armamentista no només assignant fons específics per a diversos materials bèl·lics sinó també facilitant (i, en alguns casos, fins i tot privilegiat) l'accés a un ampli ventall de fons civils, des del programa Erasmus+ fins als Fons Estructurals, o fins i tot al programa mediambiental LIFE, fent així un salt qualitatiu en la militarització de la UE.⁷

Aquest procés s'ha iniciat doncs molt abans de la invasió russa d'Ucraïna el febrer de 2022, per la qual cosa aquesta ha servit sobretot com a justificació a posteriori però també com a accelerador, propiciant no només una creixent atenció política a qüestions de defensa sinó també a la concessió de noves subvencions per a la indústria armamentista no previstes al pressupost a llarg termini 2021-2027, de la mà del Reforç de la Indústria Europea de Defensa mitjançant la Llei d'Adquisició Comuna (EDIRPA) i de la Llei de Suport a la Producció de Municions (ASAP). Una cosa semblant al que ha passat als programes precursors dels Fons de Defensa del període anterior 2014-2020.

Aquest informe prossegueix on va acabar l'informe de Vredesactie, analitzant què ha passat en els sis anys des de llavors.

El primer capítol ens ofereix una panoràmica sobre els actors clau del *lobby* industrial armamentista i com han anat teixint uns vincles creixents amb responsables polítics i alts funcionaris de la UE, així com canals propis d'interlocució que ja fa temps que els estan permetent influir en les polítiques europees. En comparació amb èpoques passades, l'esfera d'influència d'aquesta indústria s'ha propagat significativament al Parlament Europeu, així com en una gamma creixent de polítiques del seu interès especial. Mentrestant, poques vegades es brinda a les veus crítiques la possibilitat de ser escoltades.

El segon capítol se centra en com la indústria armamentista s'ha embarcat en un canvi profund de narrativa, recorrent a la invasió russa com a excusa per a un desvergonyat *greenwashing* i rentat de cara social. El moll del discurs del *lobby* armamentista, tant a escala de la UE com nacional, ara gira entorn de vincular seguretat i sostenibilitat, especialment en el context de la "taxonomia europea", un marc dissenyat per classificar el nivell de sostenibilitat mediambiental de les activitats econòmiques. El seu fi últim consisteix a aconseguir un accés il·limitat a les finances sostenibles, incloent-hi les procedents del Banc Europeu d'Inversions, convertint-se així en un sector que, malgrat la seva petjada ecològica important, s'està beneficiant de nombroses exempcions de les normatives mediambientals.⁸

Fons per a la guerra: La indústria armamentista i la militarització de la UE

per Mark Akkerman

“Qui es podia imaginar fa tan sols uns anys que, avui dia, comptariem, gràcies al FED [Fons Europeu de Defensa], amb un programa de R+D de defensa europea de 8000 milions d'euros, disponibles per a invertir en capacitats i tecnologies específiques de defensa?”

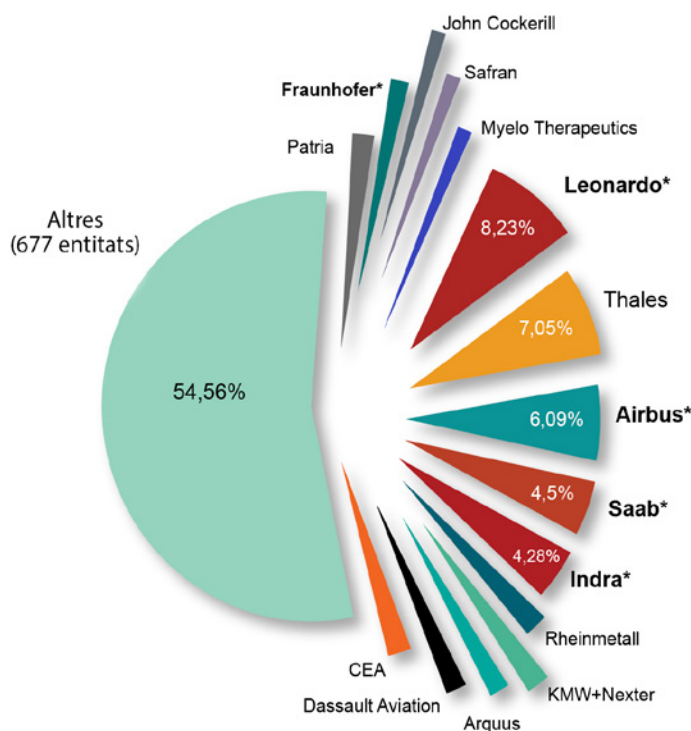

Thierry Breton, comissari europeu de Mercat Interior i Serveis,
Conferència Europea de Defensa i Seguretat, octubre de 2022⁹

Thierry Breton feia aquesta pregunta a un públic compost de funcionaris de la UE i de representants de la indústria armamentista a la Conferència Europea de Defensa i Seguretat, organitzada per un *lobby* l'octubre de 2022.

Tanmateix, tampoc no era cap gran sorpresa per a la indústria armamentista, que pressio-

nava des del 2010 per a la creació d'aquest fons: el *lobby* armamentista —especialment un grup de grans empreses— ha aconseguit un alt grau d'influència en la conformació de les naixents polítiques militars de la UE, començant per la creació del FED, així com dels seus programes precursors.¹⁰ L'any 2015, la Comissió Europea va establir un grup d'assessorament, el Grup de Personalitats (GP), on predominaven representants de la indústria armamentista, per assessorar en programes de recerca militar finançats per la UE. L'informe resultant va establir la base de regulació del FED, amb una partida pressupostària de 8.000 milions d'euros sota els pressupostos actuals de la UE (Marc Financer Pluriannual o MFP 2021-2027).¹¹ La primera tanda de projectes que van rebre fons (Convocatòria de 2021) va donar un resultat previsible, confirmant la tendència ja vista als programes precursors al FED del període 2017-2020¹²: quatre dels

*Empreses que van formar part del Grup de Personalitats

cinc principals beneficiaris van ser grans companyies armamentistes amb representació al GP: Leonardo, Airbus, Saab i Indra.¹³ Juntament amb altres grans empreses (BAE Systems¹⁴, MBDA) i instituts de recerca (Fraunhofer, TNO) que també formaven part del GP, van acaparar el 38,9% d'aquest primer any de fons del FED.¹⁵

Però la fam insaciable de la indústria armamentista no va quedar satisfeta amb la creació d'una partida pressupostària específica; un cop creuada la línia vermella segons la qual els pressupostos comunitaris no podien finançar activitats de naturalesa militar, tot es va accelerar. Molt ràpidament, aquesta indústria va tenir accés a tota una sèrie de programes civils, com si fos una activitat empresarial com qualsevol altra: des de l'Erasmus+ amb la secció de "capacitats de defensa" fins als Fons Estructurals, passant fins i tot pel programa mediambiental LIFE per "unes armes més ecològiques".¹⁶ És més, l'Agència Europea de Defensa va crear l'anomenat European Funding Gateway for Defence [l'accés al finançament europeu per a defensa] per ajudar el sector armamentista a accedir a diverses fonts de finançament europeu,¹⁷ proposant fins avui no menys de 27 oportunitats diferents.

Més recentment, amb l'argument de donar suport a Ucraïna, s'han aportat fons nous per raons d'urgència, especialment mitjançant la Llei de Suport a la Producció de Municions (ASAP), que ofereix 300 milions d'euros en subvencions a la indústria armamentista per potenciar la producció de municions i missils fins al 2025. I a cor amb la indústria, tant la Comissió Europea com el Parlament Europeu estan fent una crida per a un important augment dels programes de finançament de les empreses armamentistes a partir del 2025, com a part de la revisió del pressupost 2021-2027.

Taula 1

Moments clau en la militarització de la UE des de 2017¹⁸	
2017	Inici de l'Acció Preparatòria de la Unió sobre Investigació en matèria de Defensa (PADR, sigles en anglès), predecessora dels fons destinats a investigació militar del FED (pressupost total: 90 milions € per al 2017-2029; 18 projectes de recerca militar finançats fins al 2019).
	Establiment de la Capacitat Militar de Planificació i Execució (MPCC, sigles en anglès), una caserna operativa permanent a Brussel·les destinada a les operacions militars de la UE que mobilitzin tropes superiors a 2.500 efectius.
	Llançament de la Cooperació Estructurada Permanent (CEP) a l'àrea de seguretat i defensa, que suposa un marc intergovernamental de desenvolupament cooperatiu de les capacitats militars per a grups d'Estats membres.
2018	La Comissió Europea presenta la seva proposta del FED.
2019	Inici del Programa Europeu de Desenvolupament Industrial en matèria de Defensa (PEDID), segon predecessor del FED, amb 500 milions € per a 44 projectes de desenvolupament de noves armes i tecnologies militars fins a 2020.
	Acord polític provisional entre Estats membres de la UE i el Parlament Europeu sobre la proposta de FED.
	Establiment d'una nova Direcció General d'Indústria de Defensa i Espai (DG DEFIS) a la Comissió Europea.
2020	Finalització de la primera implementació completa de la revisió anual coordinada de la defensa (CARD, sigles en anglès), revisió dels plans de defensa dels Estats membres i exploració d'activitats cooperatives de defensa.

2021	La UE adopta la proposta del FED per al 2021-2027, amb un pressupost de 8.000 milions € i publica la primera convocatòria de projectes.
	Llançament del Fons Europeu de Suport a la Pau (FEAP), fons extrapressupostari per a ajuda militar a països externs a la UE i per al desplegament de missions militars de la UE, amb un pressupost inicial de 5.700 milions € (2021-2027).
	Llançament del Fons per a la Gestió Integrada de les Fronteres (FGIF), amb un pressupost de 7.200 milions € (2021-2027) per reforçar la seguretat a les fronteres i les capacitats de control fronterer dels Estats membres.
2022	La Comissió Europea publica la seva <i>Contribució de la Comissió a la defensa europea</i> , un conjunt d'iniciatives per reforçar les capacitats militars de la UE i donar suport a la indústria armamentista, així com del seu <i>Full de ruta sobre tecnologies crítiques per a la seguretat i la defensa</i> .
	Els Estats membres de la UE aproven la <i>Brúixola Estratègica per a la Seguretat i la Defensa</i> , un "pla ambiciós, però realitzable, per reforçar la nostra política de seguretat i defensa d'aquí al 2030". ¹⁹
	La Comissió Europea i l'alt representant publiquen una <i>Comunicació conjunta sobre l'anàlisi dels déficits d'inversió en matèria de defensa i el camí que cal seguir</i> , proposant nous passos per reforçar la indústria armamentista a la UE.
	El Consell de la UE suma 2.300 milions € al FED, principalment usats per subministrar armes a Ucraïna.
2023	El Parlament Europeu adopta una resolució consistent en una crida a una ràpida revisió de l'MFP 2021-2027 per tal d'incrementar el pressupost dedicat a diversos instruments de finançament militar, com ara el FED, així com el suport a la indústria armamentista.
	La Comissió Europea publica l' <i>Estratègia Espacial de la UE per a la Seguretat i la Defensa</i> .
	La Comissió Europea proposa una revisió a mitjà termini de l'MFP, amb un suplement de 1.500 milions € per al FED.
	El Consell de la UE incrementa el pressupost del FED a 12.000 milions €.
	La UE adopta la Llei de Suport a la Producció de Municions (ASAP), amb un pressupost de 300 milions € destinats a augmentar les capacitats de producció de municions de les empreses armamentistes de la UE.
La UE adopta el Reforç de la Indústria Europea de Defensa mitjançant la Llei d'Adquisició Comuna (EDIRPA), amb un pressupost de 500 milions € (procedents del FED) destinats a incentivar l'adquisició conjunta d'armament per part dels Estats membres.	

La Comissió Europea llança un nou departament per a la indústria armamentista

La creació d'un departament especial per donar suport a la indústria armamentista, orientat exclusivament a un sector industrial tan específic, il·lustra bé fins a quin punt la UE està acollint amb els braços oberts aquest sector. El desembre de 2019, la Comissió Europea va establir una nova Direcció General d'Indústria de Defensa i Espai (DG DEFIS). S'encarrega de "donar suport a la competitivitat i innovació de la indústria de defensa europea assegurant l'evolució cap a una base tecnològica i industrial de defensa europea eficaç" i, en aquest sentit, funciona essencialment com un proveïdor de serveis per a la indústria armamentista (i espacial) europea. Entre les seves tasques i prioritats s'hi inclouen la implementació del FED, la creació d'un mercat

“La Direcció General d'Indústria de Defensa i Espai (DEFIS) s'encarrega de la competitivitat i la innovació de la indústria europea de Defensa.”

Lloc web de la Comissió Europea

europèu d'equipament militar competitiu, la promoció d'inversions en aquesta indústria i l'estimulació de la cooperació i els projectes militars conjunts.²⁰

“Hi ha un destacat i enorme solapament entre els interessos de l'empresa que Breton ha dirigit i les competències de la cartera de Mercat Interior.”

Corporate Europe Observatory, 2019

La DG DEFIS està liderada per Thierry Breton, comissari europeu de Mercat Interior i Serveis, amb Timo Pesonen com a director general.²¹ A més de tenir assignada una cartera inusualment àmplia, ja que inclou la indústria en general, a més dels sectors de defensa i espacial, el nomenament de Breton el 2019 com a comissari europeu per a aquesta posició va resultar molt controvertida. Fins al seu nomenament en aquesta funció, era directiu d'Atos, una empresa francesa de telecomunicacions amb un ampli ventall de negocis, incloent-hi desenvolupaments importants a l'àrea de defensa i seguretat. Quan Breton exercia de directiu d'Atos, es va encarregar de tasques de *lobby* pel que fa a polítiques de les quals ara és responsable com a comissari europeu. Just abans del seu nomenament com a tal, el Corporate Europe Observatory assenyalava: “hi ha un destacat i enorme solapament entre els interessos de l'empresa que Breton ha dirigit i les competències de la cartera de Mercat Interior [...], incloent-hi la política industrial, de defensa, tecnològica i espacial. Semblant solapament genera un embolic de potencials conflictes d'interès que serà molt difícil de resoldre.”²²

Especialment després de la creació de la DG DEFIS, Breton s'ha dedicat a multiplicar estrets vincles amb la indústria militar i de seguretat, per exemple, establint un diàleg permanent entre la Comissió i la indústria mitjançant un nou Grup d'Experts (vegeu la pàgina 23). Ell i altres responsables d'alt nivell també mantenen altres espais de trobada amb representants de la indústria armamentista (vegeu la Taula 2).

Taula 2

Reunions de la DG DEFIS amb empreses militars i de seguretat (desembre de 2019 - juliol de 2023)*		
Any	Nom	Empreses
2019	Thierry Breton	ASD-Eurospace
2020	Thierry Breton	Airbus, ASD, ASD-Eurospace, Atos, Avio, Dassault Aviation, General Electric, Fincantieri, Hensoldt, Indra, Leonardo, MBDA, Mercedes Benz, Navantia, OHB, Saab, Safran, Sensus Septima ²³ , Siemens, Smiths Group, ThyssenKrupp, Volvo
	Membres del gabinet	Airbus, ASD, ASD-Eurospace, Arm, Atos, Avio, Business Bridge Europe ²⁴ , Dassault Aviation, Fincantieri, Hensoldt, Indra, Leonardo, MBDA, Navantia, OHB, Saab, Safran, Sensus Septima, Siemens, ThyssenKrupp, Volvo
	Timo Pesonen	Airbus, ArianeSpace, ASD, ASD-Eurospace, Boeing, Dassault Aviation Diehl, Eutelsat, General Electric, Leonardo, OHB, Patria, Safran, SES, Thales, Volvo
2021	Thierry Breton	ASD, ASD-Eurospace, Airbus, Atos, Business Bridge Europe, Dassault Aviation, Fincantieri, Indra, Leonardo, MBDA, OHB, RHEA System, Thales
	Membres del gabinet	Airbus, ArianeGroup, ASD, ASD-Eurospace, Atos, Dassault Aviation, Leonardo, OHB, MBDA, RHEA System, Safran, Thales, ThyssenKrupp, Volvo
	Timo Pesonen	ArianeGroup, ArianeSpace, ASD-Eurospace, General Electric, Hispasat, Leonardo, OHB, Rolls-Royce, Thales

2022	Thierry Breton	ArianeGroup, Atos, Business Bridge Europe, OHB, Saab, Sopra Steria, Thales, ThyssenKrupp
	Membres del gabinet	Airbus, ArianeGroups, Business Bridge Europe, Eutelsat, OHB, Saab, Thales, ThyssenKrupp
	Timo Pesonen	Airbus, ArianeGroup, General Electric, Krauss-Maffei Wegmann, Nexter Systems, OHB, Thales
2023	Thierry Breton	Airbus, Arm, Eutelsat, Fincantieri, GMV, Hispasat, Leonardo, OHB, SES, Thales
	Membres del gabinet	Airbus, Arm, Fincantieri, GMV, Hispasat, Leonardo, OHB, Rheinmetall, SES, Thales
	Timo Pesonen	Airbus, ArianeGroup, ASD, ASD-Eurospace, Eutelsat, OHB, Safran, Thales
<i>* Incloent-hi reunions anteriors a l'establiment de la DG DEFIS amb Breton i els membres del seu gabinet en les seves funcions a la Direcció General del Mercat Intern / Font: https://commissioners.ec.europa.eu/thierry-breton_en#transparency</i>		

A la primavera de 2023, Breton va iniciar una gira de visites a empreses armamentistes a onze Estats membres de la UE i Noruega, en el context de planificar l'ampliació d'escala de les capacitats de producció, amb un enfocament especial en la producció de municions.²⁵ El propòsit d'aquestes visites era clarament fer un servei a la indústria armamentista, com va explicar la Comissió per escrit: es van realitzar "per avaluar les necessitats de la indústria de defensa de manera que la UE pugui oferir-li un suport a mida, incloent-hi mitjançant fons europeus, i abordar colls d'ampolla importants".²⁶ A Alemanya Breton va visitar Rheinmetall i va declarar que la Comissió Europea "vol donar suport directament, amb fons de la UE, una ampliació d'escala de la nostra indústria de defensa, per Ucraïna i per la nostra pròpia seguretat", ja que "avui en dia no té l'escala adequada per satisfer les necessitats de seguretat d'Ucraïna i dels nostres Estats membres."²⁷

Portes giratòries i dobles jocs

El nomenament de Breton com a comissari europeu no és l'únic cas de "portes giratòries" a llocs d'alt nivell. Un altre exemple prominent és el cas de Jorge Domecq. Fins al febrer de 2020, Domecq va ser cap executiu de l'Agència Europea de Defensa (AED), entre les tasques de la qual s'inclou el suport a les capacitats militars dels Estats membres de la UE i la cooperació amb i l'enfortiment de la indústria militar europea. En l'exercici d'aquest paper, va estar en contacte freqüent amb importants empreses armamentistes, incloent-hi Airbus, que després es va convertir en el seu següent ocupador.

Domecq va començar com a responsable de Relacions Públiques i assessor estratègic a la delegació d'Airbus a Espanya just sis mesos després de la seva sortida de l'AED. En el seu nou treball, es va dedicar a tasques de *lobby* i a assessorar el director executiu Dirk Hoke, que ja coneixia de la seva etapa professional anterior, sobre qüestions polítiques i estratègiques, gràcies a la seva experiència a l'AED. I encara que va assegurar que no dirigiria les seves tasques de *lobby* a l'AED, és molt probable que assessorés altres responsables d'Airbus sobre com actuar i amb qui contactar.

Domecq havia de demanar autorització a l'AED per treballar a Airbus però va incomplir el termini per fer-ho, informant a l'Agència només dues setmanes abans del primer dia de treball i no aportant inicialment prou informació. Tot i això, i encara que l'AED va identificar possibles conflictes d'interessos, al començament de setembre l'alt representant Borrell, també dirigent d'aquesta Agència, va aprovar el nou treball de Domecq. Més endavant, el

Defensor del Poble Europeu va concloure que això mai no hauria d’haver succeït i que l’AED hauria d’haver prohibit aquesta maniobra.²⁸

Quan responsables polítics o alts funcionaris de la UE o dels Estats membres són reclutats per grans empreses per dur a terme tasques de *lobby*, o quan realitzen un doble joc als dos mons, es produeix un clar risc de conflictes d’interessos.²⁹ Segons Transparència Internacional: “Els estrets vincles entre la indústria de defensa i els Governos a Europa estan amenaçant la integritat i rendició de comptes de les decisions de seguretat nacional.”³⁰ Assenyala, per exemple, el Grup Kangaroo, un *lobby* instal·lat a Brussel·les que es dedica a qüestions de defensa i seguretat, i que compta amb quinze exeuroparlaments entre els seus membres (dels quals tres estan al seu consell d’administració), així com amb representants d’empreses armamentistes com Safran, Airbus, MBDA i Boeing.³¹

“Els estrets vincles entre la indústria de defensa i els Governos a Europa estan amenaçant la integritat i rendició de comptes de les decisions de seguretat nacional.”

Transparency International, 2021

L’equip de Defensa i Seguretat de l’Associació Europea d’Indústries Aeroespacials de Seguretat i Defensa (ASD, sigles en anglès) —el principal *lobby* de la indústria armamentista europea — està compost majoritàriament per persones amb una llarga trajectòria a la Comissió Europea i altres institucions de la UE.³² Abans del seu nomenament com a director de Defensa i Seguretat el 2014, Burkard Schmitt va ser expert en defensa de la Comissió Europea durant més de vuit anys.³³ El responsable de Defensa Gabriel Ratiu va ser responsable de Programa de Projectes de Terra a l’Agència Europea de Defensa (AED) des de 2016 fins al març de 2023, uns quants mesos abans d’entrar a treballar a l’ASD.³⁴ I Vassilis Theodosopoulos, també responsable de Defensa i Seguretat, presenta igualment un llarg historial de treball a l’AED i a l’Institut d’Estudis de Seguretat de la UE.³⁵

L’Associació Europea d’Indústries Aeroespacials de Seguretat i Defensa (ASD)³⁶

L’ASD és l’organització encarregada de les actuacions de *lobby* de la indústria armamentista europea. La seva seu principal és a Brussel·les, si bé la divisió espacial (ASD-Eurospace) es localitza a París. Exerceix diverses funcions, incloent la pressió política, que descriu de la manera següent: “Per assegurar una competitivitat justa en l’àmbit internacional, les nostres indústries necessiten desenvolupar una estreta col·laboració amb la Unió Europea (UE) i amb els seus Estats membres. Per aconseguir-ho, l’ADS exerceix influència en totes les polítiques de la UE importants per mantenir el lideratge industrial europeu als sectors aeronàutic, espacial, de defensa i de seguretat.”³⁷

Membres³⁸:

- 22 grans empreses del sector armamentista i espacial: Airbus (transeuropea), BAE Systems (Regne Unit), Dassault Aviation (França), Diehl (Alemanya), Fincantieri (Italià), GKN Aerospace (Regne Unit), Hensoldt (Alemanya), Indra (Espanya), KNDS (França-Alemanya), Kongsberg (Noruega), Leonardo (Itàlia), Liebherr (Alemanya), MBDA (transeuropea), Naval Group (França), Navantia (Espanya), Patria (Finlàndia), Rheinmetall (Alemanya), Rolls-Royce (Regne Unit), Saab (Suècia), Safran (França), Sopra Steria (França), Thales (França).

- 23 associacions nacionals del sector armamentista i espacial de: Alemanya, Àustria, Bèlgica, Dinamarca, Espanya, Finlàndia, França, Grècia, Itàlia, Noruega, Països Baixos, Polònia, Portugal, República Txeca, Regne Unit, Romania, Suècia i Turquia.

Consell d'administració³⁹:

- President: Guillaume Faury (director d'Airbus)
- Vicepresident: Micael Johansson (president i director de Saab)
- Membres: directors de les altres 20 empreses membres + 10 responsables d'associacions nacionals

Equip corporatiu⁴⁰:

- Secretari general: Jan Pie
- Director de Defensa i Seguretat: Burkard Schmitt

Reunions amb la Comissió Europea i amb el Parlament Europeu

En conjunt, les deu principals empreses armamentistes de la UE i els seus dos *lobbies* més grans han celebrat centenars de reunions amb la Comissió Europea des del 2014 i més de 150 reunions amb eurodiputats des de 2019 (vegeu la Taula 3).⁴¹ No totes aquestes reunions van tractar sobre temes de defensa, ja que moltes d'aquestes empreses tenen una àmplia cartera de negocis, però no deixen de ser il·lustratives de com en són d'estretes les seves relacions. Crida l'atenció que durant el seu mandat com a alt representant d'Afers Exteriors i Política de Seguretat, Josep Borrell ha tingut molt poques reunions apuntades al seu registre de transparència, només una de les quals va ser amb una empresa privada: amb Airbus, el febrer de 2023, per parlar sobre el desenvolupament de la indústria de defensa europea.⁴²

Taula 3

Les deu principals empreses armamentistes de la UE - despeses en tasques de lobby i reunions amb la Comissió Europea							
Empresa	País	Top 100 del SIPRI (2021)	Despesa (2021)	FTE (2023)	Lobbistes acreditats (2023)	Reunions amb la Comissió Europea (2014-2023)	Reunions amb eurodiputats (2019-2023)
Leonardo	Itàlia	12	300.000€ - 399.999€	2,0	3	58	17
Airbus	Transeuropea	15	1.250.000€ - 1.499.999€	4,8	3	261	78
Thales	França	16	300.000€ - 399.999€	3,5	0	34	7
Dassault Aviation	França	19	300.000€ - 399.999€	0,5	1	17	3
Safran	França	24	300.000€ - 399.999€	5,0	6	21	22

MBDA	Transeuropea	27	50.000€ - 99.999€	0,5	1	7	6
Naval Group	França	29	200.000€ - 299.999€***	2,0	0	11	3
Rheinmetall	Alemanya	31	700.000€ - 799.999€***	5,5	3	2	4
Saab	Suècia	34	400.000€ - 499.999€	3,5	0	19	6
KNDS*****	Transeuropea	44	200.000€ - 399.999€*****	1,7	2	3	5
Organitzacions de lobby							
ASD*****			400.000€ - 599.999€	5,3	12	85	23
EOS ⁴³			100.000€ - 199.999€	1,2	0	18	1
<i>Fonts: SIPRI Top 100 - 2021⁴⁴; EU Transparency Register⁴⁵; Transparency International: EU Integrity Watch⁴⁶ - * 1 de desembre de 2014 - 13 de juliol de 2023; ** 1 de juliol de 2019 - 13 de juliol de 2023; *** el 2020; **** el 2022; ***** associació entre Nexter i Krauss Maffei Wegmann (totals conjunts); ***** KMW: 2022; ***** incloent-hi a ASD-Eurospace</i>							

S'ignora si també es van celebrar reunions amb el Consell de la UE, ja que aquesta institució no participa en el registre de transparència voluntari. Si bé alguns representants permanents d'Estats membres en aquest Consell sí que han començat a participar en aquest registre, durant la seva presidència o de manera més permanent. Per això sabem que Airbus, per exemple, ha mantingut, des de novembre del 2019, cinc reunions amb el representant permanent alemany al Consell.⁴⁷

El 2019, el Parlament Europeu va aprovar l'obligació que els eurodiputats amb determinats rols (ponents, ponents alternatius i presidents de comissions) publiquin les reunions programades amb *lobbistes* a la pàgina web del Parlament Europeu. Altres eurodiputats també ho poden fer però de forma voluntària.⁴⁸ A finals de 2022, Transparència Internacional va concloure que molts dels eurodiputats que estan obligats a registrar les seves reunions no ho fan i la majoria de la resta d'eurodiputats no obligats a fer-ho no declaren cap de les seves reunions. Com que a més no hi ha normes relatives a altres reunions amb, per exemple, assistents parlamentaris i assessors de grups polítics, "no és possible fer-se una imatge integral de qui està fent *lobby* a qui al Parlament".⁴⁹

Sense oblidar totes aquestes deficiències, el registre de reunions ofereix una certa idea sobre les actuacions de *lobby* de la indústria armamentista al voltant de determinats temes i sobre quins eurodiputats constitueixen els seus principals objectius. La llista de reunions de la Taula 4 mostra que aparentment només concerten reunions amb eurodiputats dels grups Conservadors i Reformistes Europeus (ECR), Partit Popular Europeu (EPP) i Renovar Europa (RE), que tots presenten una posició general positiva cap a (de suport a) la indústria armamentista i a un increment de la despesa militar.

Taula 4

Reunions d'eurodiputats amb la indústria armamentista sobre procediments legislatius clau (2022-2023)				
Eurodiputat	Grup	Comissió	Paper	Empresa
Brúixola estratègica i capacitats de defensa espacial de la UE (2022-2023)				
Arnaud Danjean	EPP	AFET	Ponent	Airbus
				ArianeGroup
				ASD-Eurospace
				Avio
				OHB
Tecnologies crítiques per a la seguretat i la defensa: estat de la qüestió i reptes de futur (2022-2023)				
Nicola Beer	Renovar Europa	ITRE	Ponent alternativa	Diehl Stiftung (2x)
				MBDA Deutschland
			Membre	Krauss-Maffei Wegmann
Enfortiment de la Indústria de Defensa Europea mitjançant la Llei d'Adquisició Comú (EDIRPA) (2022-2023)				
Michael Gahler	EPP	AFET	Ponent	Avio y GE Aviation
				Rheinmetall
				Safran
Zdzisław Krasnodębski	ECR	ITRE	Ponent	ASD
				General Electric
				MBDA
Ivars Ijabs	Renovar Europa	IMCO	Ponent	Boeing y GE Aerospace
Sara Skyttedal	EPP	ITRE	Ponent alternativa	FN Herstel
				Saab (2x)
				Säkerhets- och försvarsföretagen ⁵⁰
Dominique Riquet	Renovar Europa	ITRE	Ponent alternatiu	Défense Conseil International
				Safran
Dragoș Tudorache	Renovar Europa	AFET	Ponent alternatiu	Safran
Tom Vandenkendelaere	EPP		Membre	John Cockerill Defense
Christophe Grudler	Renovar Europa		Membre	Dassault Aviation
Llei de Suport a la Producció de Municions (ASAP) (2023)				
Zdzisław Krasnodębski	ECR	ITRE	Ponent alternatiu	Airbus

AFET: Afers Exteriors – IMCO: Mercat Interior i Protecció del Consumidor – ITRE: Indústria, Investigació i Energia.
Font: Parlament Europeu: Legislative Observatory⁵¹

La Subcomissió específica del Parlament Europeu de Seguretat i Defensa (SEDE), dependent de la Comissió d’Afers Exteriors, és presidida per Nathalie Loiseau (Renovar Europa).⁵² Constitueix un altre objectiu clau per a la indústria militar. Al començament del seu mandat va mantenir una reunió sobre les prioritats de la seva subcomissió amb, entre d’altres, Airbus, ASD, el Grup Kangaroo, MBDA, Rheinmetall i Safran. Van seguir més reunions amb l’ASD i amb empreses armamentistes.⁵³

A més de les seves reunions *tête à tête* amb eurodiputats, les companyies armamentistes també són regularment convidades a sessions al Parlament. La SEDE, per exemple, va convidar representants de les empreses armamentistes MBDA i John Cockerill Defense a participar en la sessió pública: “The European defence industry and the urgent need to replenish defence stockpiles within the EU” [‘La urgent necessitat de reposar els arsenals de defensa a la UE’], el 19 de setembre de 2023.⁵⁴ En les seves ponències, aquests representants es van centrar en les peticions de la seva indústria de més comandes reals i de comptar amb garanties d’una demanda a més llarg termini, que van ser calorosament acollides per la majoria dels eurodiputats presents.⁵⁵

Aquestes invitacions a representants de la indústria armamentista contrasten amb el tractament que es dona a les ONG i investigadors crítics, que poques vegades compten amb l’oportunitat de prendre la paraula en aquest tipus de reunions. Una de les escasses excepcions es va donar a la sessió titulada “The future of defence industrial policy” [‘El futur de la política industrial de defensa’], convocada per la Comissió d’Indústria, Investigació i Energia, on es va convidar Ben Hayes, del Transnational Institute (TNI), perquè presentés una ponència juntament amb Jan Pie de l’ASD.⁵⁶

Els suports del Parlament Europeu a la indústria armamentista

Els esforços de *lobby* han obtingut els seus fruits: Loiseau, per exemple, s’ha convertit en un puntal per a la indústria armamentista des dels inicis del seu mandat el 2019, arribant a declarar: “Hem de reforçar la base industrial i tecnològica de la nostra indústria de defensa [...] Crec que ens ho hem de prendre molt seriosament si pretenem donar suport a la indústria de defensa europea; hem de ser capaços d’aportar-li els fons necessaris.”⁵⁷ I en el debat al voltant de la Llei de Suport a la Producció de Municions, celebrat el 2023, es va posicionar de manera molt similar: “La nostra indústria europea de municions està a punt per augmentar el seu ritme de producció fins a 1 milió de projectils a l’any; la Unió ha de fer el que estigui a la seva mà perquè ho aconsegueixi. Això constituiria un pas més cap a una sobirania europea més concreta, així com una oportunitat de donar suport a la creació de nous llocs de treball per als europeus.”⁵⁸

“Hem de reforçar la base industrial i tecnològica de la nostra indústria de defensa [...] hem de ser capaços d’aportar-li els fons necessaris.”

**Eurodiputada Nathalie Loiseau,
Presidente de la Subcomisión SEDE,
2019**

En termes generals, el Parlament Europeu tendeix a votar majoritàriament a favor de lleis en suport a la indústria armamentista, com ara el FED i l’ASAP (vegeu la Taula 5). És més, en les seves pròpies resolucions per a la Comissió Europea, sol emfatitzar aquest posicionament. En una resolució adoptada el desembre de 2022 sobre una ampliació del MFP 2021-2027, va fer una crida a la Comissió a favor de: “una ràpida revisió de l’MFP per incrementar els instruments de finançament de la defensa de la UE com el Fons Europeu

de Defensa, la mobilització de recursos militars i futurs mecanismes d'adquisició conjunta per a la defensa de la UE [EDIRPA i EDIP], ja que aquests enforteixen la base tecnològica i industrial de la nostra defensa i assegurin més valor afegit europeu".⁵⁹ I en una resolució sobre Tecnologies crítiques per a la seguretat i la defensa (abril de 2023), el Parlament va expressar la seva insatisfacció amb "l'insuficient nivell de finançament de la defensa i seguretat per part dels fons de la UE", va reclamar a la Comissió Europea que incrementi aquest finançament i explori com: "beneficiar les nostres indústries de seguretat i defensa en línia amb el full de ruta de la UE sobre canvi climàtic i defensa", i va demanar a la UE que faciliti a la indústria militar també l'accés a fons privats.⁶⁰

Taula 5

Resultats de les votacions al Parlament Europeu									
	Total	ECR	EPP	Greens/ EFA	ID	GUE/ NGL	Renovar Europa	S&D	NA
Fons Europeu de Defensa (2021)⁶¹									
+	527	56	174	3	52	-	96	123	23
-	139	1	-	70	21	31	-	6	10
0	31	4	1	-	1	6	1	16	2
Resolució sobre Tecnologies crítiques per a la seguretat i la defensa (2023)⁶²									
+	520	57	174	56	20	2	90	121	17
-	76	4	-	-	34	22	-	4	12
0	31	-	-	9	1	8	-	4	9
Llei de Suport a la Producció de Municions (2023)⁶³									
+	505	52	172	52	32	9	86	102	16
-	56	1	-	3	14	18	-	6	14
0	21	1	-	7	5	1	1	4	2
Reforç de la Indústria Europea de Defensa mitjançant la Llei d'Adquisició Comuna (2023)⁶⁴									
+	530	54	159	53	22	9	94	115	23
-	66	1	-	3	32	21	-	-	9
0	32	2	-	9	3	5	-	9	4

+: a favor / -: en contra / 0: abstenció

Business Bridge Europe: pont als negocis a la UE

A més de les seves pròpies actuacions de *lobby*, algunes companyies armamentistes i la seva organització paraigua, l'ASD, també contracten empreses especialitzades en activitats de *lobby* perquè actuïn en nom seu. La més destacada entre les contractades és Business Bridge Europe (BBE), fundada el 2008 per Joëlle Vanderauwera, la carrera de la qual en els quinze anys anteriors va ser un ball entre funcions de comunicació a la Comissió Europea i feina de *lobby* al sector privat.⁶⁵ Aquesta empresa centra les seves tasques de *lobby* en diverses qüestions, entre les quals destaquen els àmbits de defensa i aeroespacial.⁶⁶ El 2022, BBE va ser adquirit per Logos, passant així ara a formar part de la multinacional de comunicació i màrqueting MCI.⁶⁷

Al llarg de la dècada passada, BBE ha representat més de vint empreses del sector militar i de seguretat en les seves interaccions amb institucions de la UE, i ha ingressat per això entre 1,2 i 4,2 milions d'euros. Els gegants armamentistes europeus Airbus, Leonardo i Thales, així com l'ASD, han estat alguns dels seus clients més grans (vegeu la Taula 6).⁶⁸ BBE ha mantingut 48 reunions amb la Comissió Europea (2014-2023) i cinc amb eurodiputats (2019-2023). El 2015, Transparència Internacional va situar BBE a la sisena posició de la seva llista de "les deu empreses d'assessoria i consulta legal més influents" davant la Comissió Europea. Destaca en aquesta llista per tenir un pressupost de *lobby* relativament baix (100.000 euros) entre empreses molt més grans amb pressupostos que superen els 3 milions d'euros.⁶⁹

Taula 6

Business Bridge Europe – clients de la indústria militar (2013-2022)*					
Nom	Anys	Import	Nom	Anys	Import
ASD ⁷⁰	2013-2019	400.000€ - 825 000€	OHB	2013--2022	80 000€ - 250 000€
Airbus ⁷¹	2013-2022	555 000€ - 1 225 000€	Orbex	2021--2022	20 000€ - 50 000€
ArianeGroup ⁷²	2013-2022	155 000€ - 375 000€	RHEA Group	2019--2022	60 000€ - 125 000€
Avio	2017-2019	30 000€ - 75 000€	Rolls-Royce	2015--2016	20 000€ - 50 000€
Fincantieri	2021-2022	0€ - 20 000€	SABCA	2018--2022	0€ - 40 000€
GMV	2015-2016 / 2021-2022	20 000€ - 70 000€	Saft Batteries	2017 - 2018	20 000€ - 50 000€
Hisdesat	2017--2019	0€ - 30 000€	Saint-Gobain	2018	0€ - 10 000€
Indra	2015-2016 / 2018-2022	40 000€ - 120 000€	Scysis ⁷³	2018	0€ - 10 000€
Inmarsat	2013--2016	30 000€ - 125 000€	Serco	2017 - 2018	0€ - 20 000€
Leonardo ⁷⁴	2013--2022	110 000€ - 325 000€	SES	2013--2022	90 000€ - 250 000€
MBDA	2021--2022	20 000€ - 50 000€	Thales ⁷⁵	2013--2022	100 000€ - 300 000€
Nexter	2021--2022	0€ - 20 000€	Total		1 750 000€ - 4 415 000€

Font: Registre d'EU Transparency⁷⁶; * Business Bridge Europe no va presentar cap registre l'any 2020.

Punts de trobada: conferències, cimeres i fires d'armes

BBE porta des de 2021 organitzant cada any una Conferència Europea de Defensa i Seguretat que aconsegueix reunir representants de la indústria armamentista amb alts responsables polítics de la UE i dels seus Estats membres.⁷⁷ Tot just uns mesos després de la seva edició d'octubre de 2022, aquesta mateixa "comunitat de defensa europea" es va tornar a reunir a la conferència anual de l'Agència Europea de Defensa (AED) al desembre.⁷⁸ Aquí, l'alt representant Josep Borrell va declarar: "És bo veure aquí tants representants d'Es-

tats membres, d'institucions de la Unió Europea, d'organitzacions militars i de seguretat, d'institucions acadèmiques, de *think tanks*, de la indústria armamentista —sobretot de la indústria— i dels mitjans de comunicació.”⁷⁹ I posteriorment, el maig de 2023, la Cimera Europea de Defensa i Seguretat va celebrar la cinquena edició, coorganitzada per l'ASD i European Business Summits, on es van donar cita el mateix tipus d'entitats.⁸⁰

En el termini de vuit mesos, els líders de la indústria armamentista i els alts càrrecs polítics de la UE es van trobar en tres reunions d'alt nivell —dues organitzades per la indústria i una per la UE—, sota els objectius comuns de fomentar una col·laboració més estreta, augmentar les inversions i enfortir la indústria armamentista europea. Crida l'atenció la participació de Borrell com a ponent a les tres reunions, Breton en dues (ambdues organitzades per la indústria) i el vicepresident de la Comissió Europea responsable de la Promoció del nostre Mode de Vida Europeu, Margaritis Schinas, en una d'elles. Aquestes tres reunions també van incloure ponents de l'Agència Europea de Defensa, la DG DEFIS i el Banc Europeu d'Inversions. A l'altra banda, els ponents de la indústria armamentista van ser més variats ja que cap d'ells va estar present en més d'una de les reunions, malgrat la qual cosa la majoria de les grans empreses armamentistes europees van estar representades als seus programes, amb Thales com a notable excepció (vegeu l'Annex 1).

“Sabem que us hem d'ajudar. Hem d'ajudar-vos a la indústria de defensa a ampliar la vostra escala d'actuació, a incrementar la vostra capacitat de producció.”

AR/VP Josep Borrell, Conferència anual de la AED, 8 de diciembre de 2022

En el seu discurs d'obertura a la Conferència anual de l'AED, Borrell va aclarir qualsevol dubte sobre la posició de la Comissió Europea en aquestes reunions: “[...] sabem que us hem d'ajudar. Hem d'ajudar-vos a la indústria de defensa a ampliar la vostra escala d'actuació, a incrementar la vostra capacitat de producció.”⁸¹ I Breton, en la seva ponència a la Conferència Europea de Defensa i Seguretat, va anunciar bones notícies per als representants de la indústria armamentista, quan va dir que: “hem de dir clarament que els nostres interessos estratègics i de seguretat, com a Europa, passen per assegurar que la indústria europea es beneficiï d'aquests esforços”.⁸²

Les fires d'armes han servit tradicionalment, a tot arreu, com a punt de trobada important entre alts càrrecs polítics, militars i empresarials. Però a partir de l'Eurosatory (una de les fires armamentistes —biennals— més grans del món) celebrada a París el juny de 2022, la DG DEFIS ha portat la seva participació un pas més endavant. Durant aquest esdeveniment de cinc dies de durada, va estar present amb un estand permanent i va oferir quatre sessions informatives sobre el Fons Europeu de Defensa, per presentar oportunitats de finançament i contactar amb potencials sol·licitants.⁸³ La DG DEFIS també ha estat present de forma semblant en altres fires armamentistes com DEFEA⁸⁴ a Atenes, FEINDEF⁸⁵ a Madrid (totes dues al maig de 2023) i la Paris Air Show⁸⁶ (juny de 2023).

Grup d'experts de la Comissió

El 2021, el comissari Breton va crear el Grup Informal d'Experts de la Comissió sobre Polítiques i Programes relacionats amb la Indústria Espacial, de Defensa i Aeronàutica de la UE, reunint-hi representants de les grans empreses armamentistes europees, centres de recerca i organitzacions de la indústria militar (vegeu la Taula 7).⁸⁷ Amb això, la indústria té garantit el canal de comunicació permanent amb la Comissió Europea que feia molt de

temps que desitjava.⁸⁸ L'actitud servil de la DG DEFIS va ser clarament enunciada pel seu director general al començament mateix de la primera reunió d'aquest grup, el setembre de 2021. Va parlar de la necessitat d'una forta indústria armamentista a la UE, afegint que ja que "moltes de les polítiques de la UE afecten la indústria directament i indirectament [...] necessitem un diàleg constant."⁸⁹

Tabla 7

Membres del Grup Informal d'Experts de la Comissió sobre Polítiques i Programes relacionats amb la Indústria Espacial, de Defensa i Aeronàutica de la UE (juliol de 2023)⁹⁰			
Empreses			
Airbus	França	Naval Group	França
Air Liquide	França	Navantia	Espanya
ArianeGroup	França	Nexter Systems	França
Avio	Itàlia	OHB	Alemanya
Berlin Space Technologies	Alemanya	OMA	Itàlia
CITD Engineering & Technologies	Espanya	Patria	Finlàndia
Dassault Aviation	França	Rheinmetall	Alemanya
Fincantieri	Itàlia	Saab	Suècia
GeoCodis	Eslovènia	Safran	França
GMV	Espanya	SES	Luxemburg
Hisdesat	Espanya	SABCA	Bèlgica
HPS	Alemanya	Stam	Itàlia
IABG	Alemanya	STT-SystemTechnik	Alemanya
Indra	Espanya	Sybilla Technologies	Polònia
Iveco Defence Vehicles	Itàlia	Tecnobit	Espanya
Leonardo	Itàlia	Terma	Bèlgica
MTU Aero Engines	Alemanya	Thales	França
Nammo**	Noruega		
Associacions empresarials i comercials			
AeroSpace and Defence Industries Association of Europe			Bèlgica
A.I.A.D.			Itàlia
ALV - Association of the Czech Aerospace Industry			República Txeca
Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR*			República Txeca
Bundesverband der Deutschen Sicherheits- und Verteidigungsindustrie e.V.			Alemanya
Cluster Aerospace technologies, research and applications*			Bulgària
Czech Space Alliance			República Txeca
Groupement des Industries Françaises Aéronautiques et Spatiales			França
IdD - Portugal Defence			Portugal
Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid			Països Baixos
Norwegian Industrial Forum for Space Activities**			Noruega
Piedmont Aerospace Cluster			Itàlia

Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. (PGZ)	Polònia
SpaceY	França
Institutos de investigación, think tanks, instituciones académicas	
CoLAB +ATLANTIC	Portugal
Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e.V.	Alemanya
Fraunhofer-Gesellschaft	Alemanya
French-German research Institute of Saint-Louis	França
ONERA	França
Partnership of a European Group of Aeronautics and Space Universities	Països Baixos
Politechnika Warszawska, Wydział Mechaniczny Energetyki i Lotnictwa	Polònia
Totalförsvarets forskningsinstitut	Suècia
Université libre de Bruxelles	Bèlgica
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek	Bèlgica
VTT Technical Research Centre of Finland Ltd	Finlàndia
<p>Font: https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&groupID=3775 * registrat com a ONG; ** observador Hensoldt i MBDA han estat presents en diverses reunions com a "experts convidats".</p>	

El grup d'experts té subgrups sobre defensa, polítiques i programes rellevants per a la indústria espacial de la UE i sobre tecnologies i cadenes de subministrament clau. Aquest grup d'experts és més transparent que altres grups d'experts o d'assessorament amb representants empresarials establerts per la UE, ja que publica la seva agenda i les actes de les seves reunions. Si bé les actes resulten majoritàriament força superficials, i no identifiquen quina empresa està darrere de cada afirmació o pregunta, ofereixen no obstant una idea dels temes debatuts, reflectint de fet les principals qüestions que el *lobby* de la indústria armamentista ha estat plantejant en els darrers anys.

Què cerca la indústria armamentista amb les seves actuacions de *lobby*?

A la primera reunió d'aquest grup d'experts, celebrada el 10 de setembre de 2021, es va començar preguntant a les empreses representades quines eren les seves necessitats, cosa que va conduir a una llarga llista de respostes. Algunes versen sobre el desig de la indústria d'aconseguir una millor imatge pública i política, en el sentit d'"un reconeixement més ampli del rol exercit per aquest ecosistema industrial a assegurar la resiliència de la societat", una capacitat més gran d'atreure un públic més juvenil i no ser etiquetada com a "perjudicial" en el context de la nova regulació de la taxonomia (per saber-ne més, vegeu el següent capítol a la pàgina 32). Altres respostes

giren al voltant d'assegurar perspectives a llarg termini per a la indústria i un millor terreny de joc (és a dir, quant a les normes de licitació o d'exportació), a estimular la competitivitat global (davant els Estats Units i la Xina), a les preocupacions de la indústria pel que fa a les cadenes de subministrament i a l'accés a matèries primeres, components de microelectrònica i altres elements clau, a l'aprofitament d'oportunitats pel que fa a les tecnologies

“[Fa falta] un reconeixement més ampli del rol exercit per aquest ecosistema industrial a assegurar la resiliència de la societat.”

Participants en la primera reunió del grup d'experts SDA de la CE, 10/09/2021

“verdes” i disruptives, a més d’expressar la decepció d’aquestes empreses per la sensació d’haver estat oblidades pels fons de recuperació post-COVID-19.⁹¹

Al següent plenari i a les reunions del subgrup de defensa, es van destacar especialment temes com l’accés a finançament (amb la indústria armamentista demanant a la UE que actués per garantir-li un accés més gran a fons privats)⁹² i les cadenes de subministrament. Mentrestant, la invasió russa d’Ucraïna el febrer de 2022 i les seves conseqüències (habitualment qualificades com “la nova situació geopolítica” a les actes de les reunions) van ser aprofitades per a una demanda d’una urgència més gran en aquestes i altres matèries. Tot i això, segons la DG DEFIS, això brinda també noves oportunitats: “La gent ara reconeix més que mai la importància de la seguretat i aquest ecosistema industrial constitueix un dels factors clau per a la seguretat europea”.⁹³

Amb l’increment de la demanda d’armes i municions, acompanyat del suport de la UE a Ucraïna i del consegüent augment dels pressupostos militars, així com de la mà del debat sobre el reforç de la indústria europea de defensa mitjançant la Llei d’Adquisició Comuna (EDIRPA), la indústria s’està centrant en les perspectives a llarg termini d’un ritme de producció més gran i en la qüestió de la disponibilitat de matèries primeres.⁹⁴ Com que Rússia és un dels proveïdors més importants d’alguns d’aquests materials, no és una qüestió nova. El 2014, l’ASD ja va reclamar el suport de la UE per “assegurar l’accés a primeres matèries crítiques”.⁹⁵ Aquesta qüestió és des d’aleshores un dels punts clau a l’agenda del *lobby* de la indústria armamentista, per exemple en el context de la crisi de la COVID-19.⁹⁶ I el maig del 2022, la Comissió Europea va anunciar una iniciativa per facilitar a la indústria armamentista l’accés a matèries primeres. Per a això Breton va defensar, entre altres coses, la reobertura de projectes de mineria a Europa.⁹⁷

A la quarta reunió del grup d’experts, el març de 2023, es va debatre sobre l’atractiu de la indústria armamentista com a ocupador i la seva competitivitat global. La indústria va proposar que la UE invertís més esforços i diners en comunicació i relacions públiques per millorar la imatge del sector. Pel que fa a la seva competitivitat, va continuar havent-hi nombroses reclamacions sobre: “les disparitats en relació amb l’accés al mercat i amb l’import de les inversions a la UE en comparació amb països tercers, la càrrega que suposa per a la indústria les mesures mediambientals i socials, [...] les llacunes en termes d’innovació i capacitats en comparació de la competència, la manca de capital privat, els escassos fons destinats al llançament de projectes de defensa i de doble ús, i el insuficient finançament a escala nacional”, per acabar demanant “més inversions”, un “plantejament enfocat a la rendibilitat a llarg termini” i “la necessitat d’una demanda institucional més gran”.⁹⁸

La bona disposició de la Comissió Europea per atendre les demandes de la indústria queda ben il·lustrada en les seves queixes al voltant de les mesures mediambientals i socials, si observem la llei ASAP, que estableix que: “els Estats membres han de considerar la possibilitat de fer ús d’exempcions relacionades amb la defensa d’acord amb el dret de la Unió i nacional aplicable si consideren que l’ús d’aquestes exempcions facilitaria l’assoliment d’aquest objectiu”, és a dir, ampliar l’escala de producció de municions. “Això es pot aplicar, en particular, al dret de la Unió en matèria de medi ambient, salut i seguretat” ja que “l’aplicació d’aquest dret també pot generar obstacles reglamentaris que dificultin el potencial de la indústria de defensa de la Unió per potenciar la producció i els lliuraments dels productes de defensa pertinents. És responsabilitat col·lectiva de la Unió i dels seus Estats membres estudiar urgentment les mesures que pugui caler adoptar per reduir els possibles obstacles.”⁹⁹ Una altra part de la proposta de la Comissió sobre ampliar els límits imposats a la jornada laboral va acabar abandonant-se durant les negociacions amb el Parlament Europeu.¹⁰⁰

Exportacions d'armes: travessant totes les línies vermelles

“Sense les exportacions d'armes no hi hauria indústria de defensa europea.”

Eurodiputada Nathalie Loiseau, presidenta de la Subcomissió SEDE, 7 d'octubre de 2019, en Euractiv

“Sense les exportacions d'armes no hi hauria indústria de defensa europea”, va declarar l'eurodiputada Nathalie Loiseau, presidenta de la Subcomissió de Seguretat i Defensa del Parlament Europeu el 2019.¹⁰¹ Una afirmació d'acord amb nombroses declaracions i mesures per part de la UE, que ha abraçat els punts de vista del Grup de Personalitats (GP), dominat per la indústria armamentista i creat per la Comissió Europea per assessorar sobre el finançament de la investigació militar. En el seu informe de 2016 (que va servir de base per a la regulació del Fons Europeu de Defensa), aquest GP va escriure que “perquè Europa segueixi tenint una indústria de defensa viable i globalment competitiva és essencial que

la demanda interna es vegi acompanyada de l'èxit en les exportacions” i que “el creixement de les exportacions contribueix significativament a sostenir una massa crítica d'empreses de defensa europees i realça la competitivitat, la capacitat, el rendiment i la fiabilitat dels productes d'exportació europeus”. En aquest context: “nous programes cooperatius a escala europea [...] generen noves oportunitats d'exportació, proporcionant tant accés com influència als mercats internacionals”.¹⁰² I això és exactament el que ha passat des de llavors, ja que no només el Fons Europeu de Defensa, sinó també noves iniciatives com el Reforç de la Indústria Europea de Defensa mitjançant la Llei d'Adquisició Comuna (EDIRPA) i Llei de Suport a la Producció de Municions (ASAP), inclouen explícitament com un dels seus principals objectius el foment de la competitivitat internacional de la indústria armamentista de la UE i, per tant, la promoció de les exportacions a països externs a la UE.

“Nous programes cooperatius a escala europea [...] generen noves oportunitats d'exportació, proporcionant tant accés com influència als mercats internacionals.”

Informe del Grup de personalitats, 2016

En conjunt, els països de la UE ja constitueixen el segon exportador mundial d'armes, no més darrere dels Estats Units. Al llarg de la dècada 2011-2020, les exportacions d'armes de la UE han arribat a la suma de 283.500 milions d'euros. L'Àrab Saudita ha estat el seu primer destinatari, malgrat la seva implicació en crims de guerra al Iemen i la seva política de repressió interna (vegeu la Taula 8).

Tabla 8

Top 20 de països externs a la UE destinataris d'exportacions d'armes de la UE (2011-2020)*					
Posició	Destinatari	Valor (milers de milions €)	Posició	Destinatari	Valor (milers de milions €)
1	Aràbia Saudita	30	11	Brasil	6,2
2	Estats Units	26	12	Corea del Sud	5,8
3	Índia	12	13	Noruega	5,1
4	Egipte	12	14	Singapur	5,1
5	Algèria	10	15	Oman	5,0
6	Canadà	9,5	16	Indonèsia	4,3
7	Emirats Àrabs Units	9,1	17	Israel	4,1
8	Qatar	9,0	18	Pakistan	3,3
9	Austràlia	6,8	19	Malàisia	2,5
10	Turquia	6,8	20	Tailàndia	2,4

* Regne Unit queda inclòs com a exportador de la UE de 2011 a 2019 i com a destinatari extern a la UE el 2020; Font: ENAAT EU Export Data Browser (<http://enaat.org/eu-export-browser>), dades extretes del Diari Oficial de la Unió Europea, informes anuals de la Unió Europea, Codi de Conducta en matèria d'Exportació Armes.

De fet, molts dels principals destinataris de les exportacions d'armes de la UE han travessat nombroses línies vermelles en termes de violacions dels drets humans, de deteriorament de la democràcia i del desenvolupament humà, i d'implicació en conflictes armats.¹⁰³ L'aplicació de la Posició Comuna de la UE sobre exportacions d'armes, que exposa els criteris que han de tenir en compte els Estats membres en la presa de decisions sobre aquesta qüestió, queda clarament curta a l'hora d'impedir la concessió de llicències d'exportació controvertides.

Assenyalant aquesta Posició Comuna i el Tractat sobre el Comerç d'Armes, el Grup de Treball sobre les activitats empresarials i els drets humans de l'ONU va concloure, a l'agost de 2022, que "encara que el marc normatiu que regula el sector armamentista conté disposicions que prohibeixen l'exportació d'armes allà on hi hagi un clar risc que siguin usades en violació del Dret internacional humanitari (DIH) o del Dret internacional dels drets humans (DIDH), se segueixen exportant productes i serveis armamentistas a Estats que els usen per cometre un ampli ventall de violacions dels drets humans, incloent-hi potencials crims de guerra i crims contra la humanitat", sent una de les raons d'això l'existència d'"un marc normatiu del sector armamentista que concedeix als Estats un gran marge de maniobra per interpretar de manera molt permissiva les condicions relatives als drets humans".¹⁰⁴

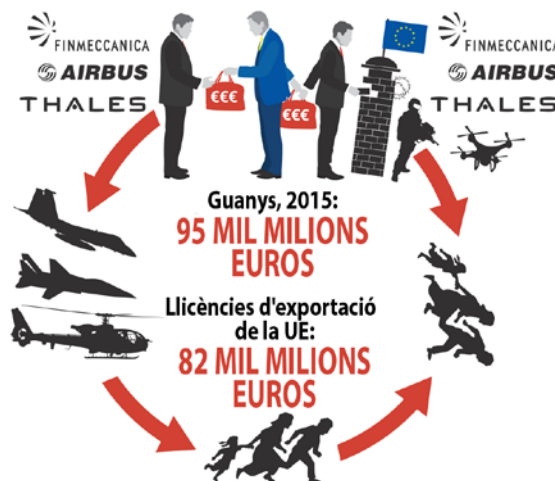
La Posició Comuna, adoptada el 2008, es revisa aproximadament cada cinc anys. La propera revisió s'hauria de completar el 2024. Encara que no s'esperen canvis significatius, per exemple, en els criteris, ara mateix la indústria armamentista té el vent a favor per ser atesa en les seves demandes. Això està relacionat amb l'ús de les llicències de transferència generals en el context de projectes del FED i d'una major convergència a escala de la UE de les decisions nacionals sobre llicències d'exportació d'armes, especialment per a armament produït conjuntament en dos o més Estats membres.¹⁰⁵ Els desitjos de la indústria armamentista són compartits per la Comissió Europea quan reconeix, a la seva *Contribució de la Comissió a la defensa europea*, que: "les exportacions són un factor clau per a l'èxit del model de negoci de la indústria europea de la defensa", instant els Estats membres que "no

s'impedeixin mútuament exportar a un tercer país els equips i tecnologies militars desenvolupats en cooperació" i que s'atinguin al comú denominador més baix quant a l'aplicació de llindars per a l'exportació d'armes.¹⁰⁶ D'aquesta manera, les exportacions d'armes s'acomoden cada cop més als acords entre Estats membres particulars, cosa que inclou la concessió automàtica de llicències d'exportació de components armamentistes per muntar-los en altres Estats i no bloquejar exportacions amb aquests components a països externs a la UE.

En aquest context, Alemanya i França van concloure el 2019 l'Übereinkommen über Ausfuhrkontrollen im Rüstungsbereich¹⁰⁷ ['Acord sobre controls d'exportacions al sector armamentista'], al qual es va unir Espanya el 2021 i al qual possiblement s'hi uneixin també els Països Baixos.¹⁰⁸ Aquest acord, basat en una anterior declaració conjunta de França i Alemanya, va ser signat a Tolosa per la llavors canceller alemanya Merkel i el president francès Macron, després d'una visita a la seu central d'Airbus. Després que Alemanya anunciés una moratòria en la seva exportació d'armes a l'Àrabia Saudita, aquesta empresa francoalemanya va ser la principal instigadora de desacords entre els dos països, en amagar, per exemple, les exportacions franceses planificades de caces de combat d'Airbus a aquell país.¹⁰⁹

Més que polítiques militars i de comerç d'armes

El *lobby* de la indústria militar i de seguretat està guanyant cada cop més influència en les polítiques militars i de comerç d'armes de la UE, com ja hem vist més amunt. Tanmateix, no es limita a això, aquesta indústria també està exercint un *lobby* creixent en altres polítiques que també són importants per a elles. L'exemple més conegut és la política migratòria, on ha pressionat amb èxit cap a un augment de la seguretat i la militarització de les fronteres.¹¹⁰ I en aquest tema, la UE ha sol·licitat sense embuts a la indústria les seves aportacions per a l'elaboració de polítiques i d'estratègies. El febrer de 2018, per exemple, la Direcció General de Migració i Assumptes d'Interior (DG HOME) de la Comissió Europea va organitzar l'*Industry Day on Border Surveillance and Integrated Border Management* ['Dia de la indústria sobre vigilància i gestió integral de fronteres']. Funcionaris de la UE i dels Estats membres es van reunir amb empreses militars i de seguretat per debatre sobre el futur d'EUROSUR, el sistema de control i vigilància de les fronteres de la UE. Giorgio Gulienetto, Cap de Col·laboracions Tècniques de Leonardo i president del Grup de Treball Integral a Fronteres d'EOS, va impartir la xerrada sobre "el paper de la indústria" envoltat d'alts funcionaris portaveus de la DG HOME, Frontex i l'AED. Sobre això, la DG HOME va escriure que: "a llarg termini, aquest taller ha establert les bases d'una cooperació més gran amb les comunitats de recerca i de la indústria en l'àmbit de la vigilància i gestió de fronteres."¹¹¹

Il·lustració de l'informe del TNI: *Border Wars: The Arms Dealers Profiting from Europe's Refugee Tragedy* (2016)

Al març de 2023, Frontex, la Comissió Europea i Europol van organitzar la *Conference on Innovative Technologies per a Strengthening the Schengen Area* [‘Conferència sobre tecnologies innovadores per al reforç de l’Àrea Schengen’]. Hi eren presents diverses empreses, incloent-hi Airbus i IDEMA (empresa de seguretat i identificació biomètrica creada en part per Safran), per oferir “les seves solucions en diversos aspectes de la gestió i seguretat frontereres”. Una de les lliçons clau extretes en aquesta conferència ha estat treballar per un increment de la cooperació amb la indústria.¹¹²

Les companyies armamentistes són convidades habituals a les casernes de Frontex a Varsòvia, tant durant “jornades dedicades a la indústria”¹¹³, que solen organitzar-se cada pocs mesos perquè aquestes empreses puguin mostrar els seus equips i tecnologies específiques, com en reunions directes amb el personal de Frontex. El seu (limitat) Registre de Transparència mostra, per exemple, reunions amb Airbus el 2021 i el 2022.¹¹⁴

Però la indústria segueix insatisfeta

“Si el mateix banc de la UE no està disposat a prestar diners a la indústria de defensa, per què haurien de fer-ho altres bancs?”

Representant de la indústria, Euractiv, 27 de junio de 2023

Malgrat tots els esforços desplegats per la Comissió Europea i altres institucions i agències de la UE per facilitar i donar suport a la indústria armamentista en un ampli ventall de qüestions, aquesta sol reaccionar expressant una insatisfacció contínua. Tant és els milers de milions d’euros que la UE bombegi a la indústria, les iniciatives que emprengui per retirar “obstacles” a les seves exportacions, facilitar-li l’accés al finançament privat i a matèries primeres, i per molt ràpid que actuï en la implementació de totes aquestes mesures de suport, mai li sembla prou.

Després de l’acord sobre l’EDIRPA, el secretari general de l’ASD, Jan Pie, comentava: “queda per veure fins a quin punt el pressupost acordat de 300 milions d’euros serà suficient per marcar una diferència tangible en termes d’interoperativitat i economies d’escala”, afegint que “un futur Programa Europeu de Desenvolupament Industrial en matèria de Defensa (PEDID) haurà de ser més complet, estratègic i ambiciós”.¹¹⁵ La reacció de Pie davant l’adopció de l’ASAP va ser fins i tot més reticent, en declarar que l’ASD: “lamenta els límits i les fonts de la partida pressupostària. Recórrer al Fons Europeu de Defensa (FED) per finançar l’ASAP resulta especialment decebedor, ja que soscava el desenvolupament a llarg termini de la indústria de defensa europea.”¹¹⁶ I encara que va expressar la seva esperança que la proposta d’increment del pressupost del FED en 1.500 milions d’euros pogués resoldre això, ja havia argumentat anteriorment que aquest pressupost havia de pujar almenys als 13.000 milions d’euros esmentats per la Comissió Europea a la seva primera proposta.¹¹⁷

En una entrevista a la pàgina web sectorial Defence Industry Europe, el director de Defensa i Seguretat de l’ASD, Burkard Schmitt¹¹⁸, tampoc no es mostrava gaire content amb l’enorme augment de la despesa militar a la UE, afirmant que aquesta “també es pot acabar convertint en una arma de doble tall per a la indústria europea”, ja que “la seva principal prioritat està sent remeiar com més aviat millor les llacunes existents quant a capacitat en comptes d’invertir en el futur.”¹¹⁹ En la mateixa línia, Pie va acusar els Estats membres de la UE de “continuar funcionant amb ritmes i processos propis de temps de pau”.¹²⁰

Un altre punt de disputa és la percepció per part de la indústria armamentista de la manca d’esforços per part de la UE per facilitar-li l’accés al finançament privat. El Banc Europeu

d'Inversions (BEI) s'ha convertit en una diana clau de les queixes en aquesta matèria per no finançar inversions directes en armes, municions ni equipament militar. "Si el mateix banc de la UE no està disposat a prestar diners a la indústria de defensa, per què haurien de fer-ho altres bancs?", assenyala de manera anònima un representant d'aquesta indústria.¹²¹ Però en els darrers anys el BEI ja ha desplegat noves iniciatives dotades amb milers de milions d'euros per a projectes "de doble ús" i "de seguretat", per la qual cosa en gran mesura està esquivant aquesta prohibició d'invertir en activitats militars.¹²²

Conclusió

Des de 2022, els suports a la indústria armamentista han estat emmarcats en termes de la reacció a la invasió russa d'Ucraïna, però és important comprendre que, d'una banda, les noves mesures no són més que una acceleració de processos ja en marxa¹²³ i que, de l'altra, pretenen tenir un llarg recorregut. Les negociacions de l'ASAP van ser molt reveladores en aquest sentit, amb la indústria armamentista per una banda negant-se a acceptar qualsevol restricció a canvi de suports addicionals, amb l'argument que no volia perdre "credibilitat i fiabilitat als ulls dels clients de les seves exportacions,"¹²⁴ i de l'altra reclamant la necessitat de compromisos a llarg termini —d'una dècada, almenys— abans d'accelerar-ne la producció. La versió final de la llei ASAP mostra l'eficàcia del treball d'influència dut a terme per la indústria armamentista als responsables polítics europeus (Parlament Europeu, Comissió Europea i Estats membres), quan estipula que "les mesures adoptades a escala de la Unió han de tenir per objecte reforçar la competitivitat i la resiliència de la base industrial i tecnològica de la defensa europea (BITDE) en l'àmbit de la munició i els míssils, a fi de permetre'n l'adaptació urgent als canvis estructurals."¹²⁵

Tots aquests milers de milions d'euros lliurats a la indústria armamentista en el context de l'ASAP, el FED i d'altres programes de la UE, s'estan desviant del finançament d'altres iniciatives molt necessàries, no només de la diplomàcia i la construcció de la pau com a alternatives a l'ús de la força, sinó també de la lluita contra el canvi climàtic i la degradació mediambiental, que semblen destinades a convertir-se en causes principals de violència en un futur proper. Però la indústria armamentista sembla fins i tot disposada a explotar desvergonyidament aquests problemes crucials per al futur de la humanitat per tal d'assolir el seu objectiu següent: un accés il·limitat a les finances sostenibles.

Guerra per als fons: Desvelant les estratègies de *greenwashing* per accedir a les finances sostenibles

per Chloé Meulewaeter¹²⁶

“Si preguntes a persones del teu entorn si pensen que la fabricació d’armes és compatible amb el desenvolupament sostenible, hi ha moltes probabilitats que et responguin que no. Però si després els preguntes: ‘Necessiten França i Europa un exèrcit eficient per preservar la llibertat i la pau al nostre continent?’, aquesta vegada indubtablement et respondran que sí.”

Patrick Caine, director executiu de Thales, entrevista a Radio France, març de 2023¹²⁷

“¿Potser la pau i el desenvolupament sostenible poden anar per separat?”, qüestiona Caine. Vincular la seguretat a la sostenibilitat es troba, de fet, en el moll dels esforços del *lobby* armamentista per accedir a les finances sostenibles de la UE, en un subtil i velat exercici de *greenwashing*.¹²⁸

La Taxonomia Europea, un marc dissenyat per categoritzar les activitats econòmiques segons la sostenibilitat mediambiental, ha estat elogiada com a pedra angular del compromís de la Unió Europea de lluitar contra el canvi climàtic i de promocionar la sostenibilitat. Tot i això, sota la superfície emergeix un complex embull d’interessos i narratives, mentre la indústria militar lluita per no quedar exclosa de l’àmbit de les finances sostenibles. Aquest capítol analitza de forma crítica els esforços de *greenwashing* desplegats per la indústria militar en el context de la Taxonomia Europea, posa llum sobre els obstacles a què s’enfronta, els seus arguments estratègics i l’aprofitament de la guerra a Ucraïna per reforçar l’argumentari del *lobby* armamentista, tant davant les institucions europees, com davant les entitats financeres.

Comprendre la Taxonomia Europea

En una època marcada per una creixent presa de consciència dels imperatius mediambientals i socials, institucions i governs s’estan veient obligats a forcejar amb la intricada missió d’aconseguir una transició justa cap a una societat sostenible tant en l’àmbit econòmic com en l’ecològic. Amb el teló de fons dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides i de l’Agenda 2030, la UE està implementant estratègies per entrellaçar

la sostenibilitat amb les finances. Segons la UE, el concepte de finances sostenibles gira al voltant d'un suport al desenvolupament econòmic que vagi acompanyat d'un alleugeriment de les pressions mediambientals, especialment en consonància amb els objectius climàtics i mediambientals del Pacte Verd Europeu.¹²⁹ És crucial per a aquest plantejament que la presa de decisions sobre inversions integri criteris mediambientals, socials i de governança (ESG, sigles en anglès).¹³⁰

La Taxonomia de la UE constitueix la pedra angular del seu marc de finances sostenibles. Permet que tant les entitats financeres com les no financeres comparteixin una definició comuna de les activitats econòmiques sostenibles, a més de fomentar les inversions sostenibles dins de la UE

El 2018, la Comissió Europea va adoptar, mitjançant un Pla d'acció sobre finances sostenibles, una proposta de reglament de taxonomia i va demanar al Grup d'Experts Tècnics sobre finances sostenibles (TEG, sigles en anglès) que desenvolupés la taxonomia mediambiental, un sistema de classificació estandaritzada d'activitats econòmiques sostenibles. El TEG està format per 35 membres de la societat civil, el món acadèmic, el món empresarial i el sector financer. A l'Annex 2 es pot trobar una llista de les organitzacions i els noms dels seus membres. El treball del TEG va culminar amb l'adopció del Reglament de Taxonomia de la UE, el 12 de juliol del 2020.

Taula 9

Legislació de finances sostenibles de la UE		
Any	Política de la UE	Objectiu
2018	Pla d'Acció: Finançar el desenvolupament sostenible	Establir una estratègia integral per a una interconnexió més gran entre finances i sostenibilitat
2020	Pacte Verd Europeu	Assegurar un desenvolupament sostenible i la protecció del medi ambient Assolir les emissions netes zero de GEH per al 2050 Dissociar el desenvolupament econòmic de l'ús de recursos No deixar ningú ni cap lloc enrere
	Reglament de Taxonomia de la UE	Només cobreix activitats i objectius mediambientals Establir definicions clares de què és una activitat econòmica mediambientalment sostenible Ajudar inversors i empreses a prendre decisions informades d'inversió
2022	Informe final sobre taxonomia social	Només cobreix activitats i objectius socials

La Taxonomia de la UE constitueix la pedra angular del seu marc de finances sostenibles. Permet que tant les entitats financeres com les no financeres comparteixin una definició comuna de les activitats econòmiques sostenibles, a més de fomentar les inversions sostenibles dins de la UE.¹³¹ L'estructura bàsica d'aquesta taxonomia mediambiental consisteix en un conjunt de llistats de rendiment de les activitats econòmiques que:

- Suposin una “contribució substancial” a almenys un dels sis objectius mediambientals definits.¹³²
- “No causar danys significatius” a cap de la resta d’objectius mediambientals.
- Complir les salvaguardes socials mínimes.
- Complir els criteris tècnics de selecció aplicables.

La taxonomia mediambiental ofereix doncs una eina de classificació per determinar quines activitats són mediambientalment sostenibles; està pensada per ajudar els bancs i inversors a decidir en què invertir.

Resposta del sector militar a la taxonomia per mitjà de *greenwashing*

“Sota la pressió d’associacions, ONG i uns quants corrents polítics, les institucions financeres estan aplicant directrius internes per limitar la cooperació amb empreses de defensa.”

BDSV, 2021

Després de l’aprovació de la Taxonomia de la UE, el març del 2021, una aliança d’associacions nacionals de la indústria de defensa d’arreu d’Europa¹³³ va alçar la veu col·lectiva —sota el paraigua del BDSV, un *lobby* militar alemany— per denunciar la manipulació dels criteris ESG. Sostenien que aquests estàndards s’estaven fent servir per obstaculitzar la seva entrada als sectors financers i d’assegurances, afirmant: “Sota la pressió d’associacions, ONG i uns quants corrents polítics, les institucions financeres estan aplicant directrius internes per limitar la cooperació amb empreses de defensa”¹³⁴. Els representants d’aquesta indústria acusaven les institucions financeres de sucumbir a les pressions externes i d’elaborar direc-

trius internes per limitar la col·laboració amb empreses de defensa. Argumentaven que aquests criteris estaven sent aplicats de manera selectiva i injusta, excloent-los en conseqüència de poder participar en productes financers qualificats com a “sostenibles”. Reclamaven que “encara que la nostra indústria secunda plenament la protecció del medi ambient, una inadequada aplicació dels criteris socials i de governança està afectant greument la indústria europea de defensa”. També subratllaven que “a més, hi ha ONG i alguns actors del mercat que reclamen la redacció d’una llista d’empreses o d’activitats comercials per definició incompatibles amb els ESG com a part de la Taxonomia de finances sostenibles de la UE”.¹³⁵

Enmig d’aquest creixent cor de preocupacions, l’Associació Europea d’Indústries Aeroespacials de Seguretat i Defensa (ASD), el principal *lobby* militar a la UE, va amplificar aquest sentiment. Expressant una preocupació profunda, l’ASD va condemnar l’exclusió de la indústria armamentista de l’àmbit dels criteris de sostenibilitat, argumentant que aquest tipus de narratives estava tacant injustament els esforços en defensa. Segons l’ASD, la injustificada estigmatització dels projectes de defensa com a incompatibles amb els estàndards ESG amenaçava de minar la viabilitat financera d’aquesta indústria, mentre sostenia que: “empreses que desenvolupen i fabriquen productes per a la seguretat europea, i compleixen les lleis nacionals i de la UE, han de ser reconegudes com a parts indispensable d’una soci-

“Empreses que desenvolupen i fabriquen productes per a la seguretat europea, i compleixen les lleis nacionals i de la UE, han de ser reconegudes com a parts indispensable d’una societat sostenible.”

Consideracions de la ASD sobre la sostenibilitat i la indústria europea de defensa, octubre de 2021

etat sostenible".¹³⁶ Aquesta argumentació ha estat utilitzada també per *lobbies* nacionals, com per exemple als Països Baixos, on la Nederlandse Industrie voor Defensie a Veiligheid (NIDV) va declarar que: "aquest reglament [de taxonomia] no reflecteix adequadament la contribució crucial del sector de defensa i seguretat a l'assoliment d'objectius de sostenibilitat, fins i tot a llarg termini".¹³⁷

En resposta a la Taxonomia Europea, la indústria militar ha desplegat diverses estratègies que recorden força el *greenwashing*. Un dels seus enfocaments correspon al *greenwashing* més convencional que implica un ús manipulatiu d'iniciatives ecològiques per crear una façana de responsabilitat mediambiental. Aquí s'inclou participar en projectes de reforestació o en tecnologies energètiques més eficients per presentar una "imatge més verda". No obstant això, el tipus de *greenwashing* en què ens centrarem aquí té més a veure amb promoure un canvi narratiu cap a la vinculació de la seguretat amb la sostenibilitat. La indústria argumenta que un sector de defensa estable constitueix un prerequisit per salvaguardar la pau i l'estabilitat, a més de resultar essencial per abordar els reptes mediambientals i socials.

El vincle seguretat-sostenibilitat

“Sense indústria [militar] no hi ha forces armades i sense forces armades no hi ha seguretat, i certament tampoc sostenibilitat.”

NIDV, 'Defensa s'interessa pels teus projectes sostenibles', abril de 2023

“La seguretat és una precondition de tota sostenibilitat”, afirma l'ASD, el principal *lobby* armamentista europeu.¹³⁸

En la seva aposta per ser requalificada com “un actor sostenible i responsable”, la indústria està pressionant per aconseguir un reconeixement que permeti optar a les oportunitats d'inversions sostenibles d'acord amb els criteris ESG. Per això, presenten una narrativa plena de vincles simbiòtics entre seguretat i sostenibilitat. En resposta a les circumstàncies dominants, la indústria armamentista ha adoptat el que sembla una tàctica de *greenwashing*, recorrent a arguments dirigits a etiquetar les seves operacions com a “socialment sostenibles”.

Aquests arguments busquen posicionar aquesta indústria com a “actors legítimament sostenibles”, com declara el BDSV, un consorci de 221 fabricants d'armes.¹³⁹ En aquest context, ha sorgit una sèrie de propostes en què predomina el postulat que la seguretat i l'estabilitat brindades pel sector de defensa són part integral de la promoció de la sostenibilitat social i econòmica. Aquest plantejament sosté que les inversions en tecnologies militars no només reforcen la seguretat, sinó que també contribueixen al benestar social a llarg termini. Més encara, s'insisteix tossudament en el paper crucial de la seguretat com a prerequisit per al desenvolupament sostenible, com subratlla el NIDV quan assegura que “sense indústria [militar] no hi ha forces armades i sense forces armades no hi ha seguretat, i certament tampoc sostenibilitat”.¹⁴⁰

La declaració publicada pel BDSV conté aquests punts de vista. Insta les institucions de la UE i els governs nacionals a reconèixer la importància estratègica de la indústria de defensa i evitar la seva exclusió de les finances i dels marcs normatius sostenibles. La declaració emfatitza el paper exercit per la indústria com a eix de la sostenibilitat, citant les seves contribucions a la seguretat i al compliment dels objectius de desenvolupament sostenible de les Nacions Unides. El BDSV conclou el seu missatge amb una crida grandiloqüent a què la UE reconegui la base industrial i tecnològica de la defensa europea (BITDE) com a actor legítim i sostenible, subratllant que la indústria de seguretat i defensa europea resulta essencial per a una societat sostenible.¹⁴¹ En darrer terme, aquesta declaració afirma que

les empreses de defensa que s'adhereixen a les lleis nacionals i de la UE constitueixen un component indispensable d'una societat sostenible. Advoca pel reconeixement de les seves contribucions positives a la sostenibilitat, instant a anar amb compte amb exclusions que podrien socavar la seguretat i autonomia d'Europa.¹⁴² I l'ASD amplia encara més aquest punt de vista, tot subratllant les contribucions de la indústria armamentista a la pau, a la cooperació internacional i al desenvolupament socioeconòmic, assegurant que la defensa és fonamental per a la seguretat i, consegüentment, els fabricants d'armes europeus estan contribuint intrínsecament a assolir un món més sostenible.¹⁴³ En la mateixa línia, Hans Christoph Atzpodien, director executiu del grup de lobby de la indústria de defensa alemanya BDSV, fa una crida fervent a què la UE reconegui les contribucions positives de la indústria de defensa a la "sostenibilitat social".¹⁴⁴

Steve Murray, vicepresident d'Estratègia i Màrqueting de Thales, porta aquest postulat un pas més enllà, concebut la guerra contra el canvi climàtic com a intrínsecament vinculada amb la defensa. Planteja que "per ser capaços de descarbonitzar, primer cal establir les bases de l'estabilitat i la seguretat nacional".¹⁴⁵ Segons Patrice Caine, director executiu de Thales, la paradoxa de la Taxonomia Europea és que, per raons mediambientals i ètiques, exclou companyies que estan donant suport a les forces armades dels seus Estats membres, quan aquestes mateixes forces armades resultaran molt útils en la gestió de les conseqüències del canvi climàtic. Segons aquest directiu i altres organitzacions, el canvi climàtic pot actuar com a "multiplicador d'amenaçes" en els conflictes i generarà desastres naturals cada cop més freqüents i intensos, davant dels quals només les forces armades compten amb els recursos necessaris per respondre amb efectivitat.¹⁴⁶ Com podem constatar, l'argumentari de la indústria armamentista es basa a posicionar-se a si mateixa com un actor legítim en la sostenibilitat i estabilitat globals, mentre simplement ignora altres arguments relacionats amb la considerable empremta ecològica generada per l'activitat militar en conjunt i amb el efecte desestabilitzador del comerç d'armes.

"Per ser capaços de descarbonitzar, primer cal establir les bases de l'estabilitat i la seguretat nacional."

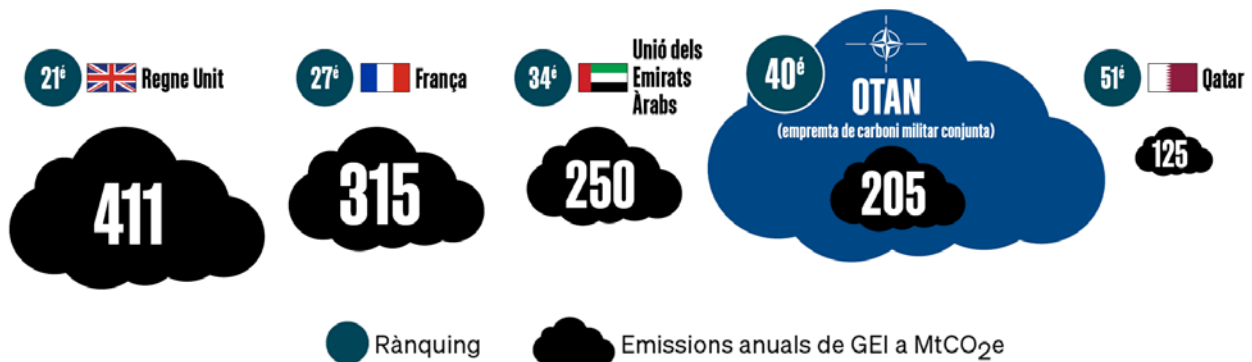
Steve Murray, vicepresident d'Estratègia i Màrqueting, Thales, 2022

Sobre la petjada ecològica militar

De fet, la indústria militar i les forces armades són responsables d'una considerable empremta ecològica, que silencien amb cura quan es presenten com a salvadores del planeta. Conjuntament, produeixen una important petjada ecològica militar en tres aspectes.¹⁴⁷ El primer, per les emissions de CO₂. S'estima que les emissions militars de CO₂ representen aproximadament el 5% de les emissions totals de gasos amb efecte d'hivernacle. Aquesta xifra global és superior a la generada per la suma del transport aeri comercial i del transport marítim de contenidors. És més, les forces armades presenten un consum de combustibles fòssils extremadament elevat, especialment les forces aèries. D'acord amb l'informe del TNI,¹⁴⁸ si consideréssim totes les forces armades del món com un únic país, passaria a ser el 29è consumidor de petroli més gran del planeta.

En segon lloc, la petjada ecològica militar també inclou els residus bèl·lics tòxics. Es tracta de contaminants alliberats al medi ambient ja sigui a causa de l'ús d'armament durant els conflictes armats, durant l'entrenament militar o bé en les diverses fases de l'R+D militar i de la producció d'armes. Aquestes toxines romanen a l'atmosfera, aigua i sòl durant dècades, amb efectes nocius en la salut de les poblacions, de la fauna silvestre i de la vegetació.

Si els exèrcits de l'OTAN fossin un sol país, aquest ocuparia el lloc 40 entre els 196 països més contaminadors de carboni del món

Publicat per primera vegada a *El clima sota foc creuat*, un informe publicat per el Transnational Institute, Stop Wapenhandel, Tipping Point North South, Centre Delas i IPPNW Germany - disseny d'Evan Clayburg.

La tercera dimensió de la petjada ecològica militar té a veure amb els danys als ecosistemes (aquàtics, terrestres i atmosfèrics) provocats per totes les activitats industrials i de les forces armades. Aquests danys van des de la destrucció d'hàbitats fins a la mort o l'extinció d'espècies. Un dany que resulta especialment destacable a les bases militars, on el deteriorament mediambiental es produeix de manera contínua i sostinguda a la seva pròpia zona. Sembla doncs clar que, encara que assolim la hipotètica situació de zero emissions per al 2050, la indústria armamentista —i el sector militar en conjunt— mai no es podria considerar una activitat sostenible, ja que la naturalesa mateixa de les seves activitats genera mort i destrucció.

La taxonomia social: una "estigmatització" de la indústria?

La taxonomia de la UE adoptada el 2020 només es referia a activitats mediambientalment sostenibles. Per això, la Comissió Europea va donar a la Plataforma sobre Finances Sostenibles el mandat de treballar en l'ampliació de la taxonomia a objectius socials, incloent-hi àrees com la justícia salarial, la igualtat de gènere i les condicions laborals a les cadenes de subministrament.¹⁴⁹ Al febrer del 2022 es va publicar l'informe final i la indústria armamentista no va sortir indemne d'aquest nou desenvolupament.

D'acord amb el diari *El País*,¹⁵⁰ que sembla que va tenir accés a una versió confidencial de l'informe abans de la seva publicació, aquest grup assessor va recomanar a la Comissió l'exclusió d'"activitats obertament contràries als objectius socials de la UE o que provoquen danys a la societat de forma inherent o inevitable". Aquesta definició exclou, doncs, el sector de defensa, associant-lo a altres indústries "estigmatitzades" com els jocs d'atzar o el tabac. Segons *El País*, aquest enfocament asseguraria que sectors o activitats perjudicials com la fabricació d'armes, els jocs d'atzar o el tabac no es puguin qualificar com a socialment sostenibles, "fins i tot encara que puguin tenir efectes positius per als seus treballadors".

"El raonament per a declarar activitats socialment nocives podria basar-se en dues fonts. La primera fuente serían las convenciones internacionalmente acordadas, por ejemplo, sobre ciertos tipos de armas."

Informe de la Plataforma sobre Finances Sostenibles, febrer de 2022

D'acord amb l'informe de la Plataforma sobre Finances Sostenible,¹⁵¹ "les activitats significativament perjudicials són aquelles contràries, per essència i en totes les circumstàncies, als objectius socials. Són aquelles activitats la naturalesa perjudicial de les quals no es pot reduir". Els experts estableixen doncs dues fonts per declarar activitats com a perjudicials: "La primera font serien les convencions internacionalment acordades, per exemple, sobre certs tipus d'armes. La segona font serien investigacions sobre els efectes socials negatius de certes activitats per identificar aquelles significativament perjudicials". En el cas de les armes, els acords internacionals servarien doncs de font per determinar quines empreses quedarien excloses d'aquesta taxonomia. A l'Annex 3 aportem un llistat dels tractats internacionals referits: En un interessant informe recent del GRIP (Grup de Recherche et d'Information sur la Paix et la Sécurité),¹⁵² les dues fonts establertes per declarar si una activitat resulta perjudicial condueixen a resultats paradoxals. Segons Maïté Bol,¹⁵³ referint-se a la primera font i pel que fa a les armes convencionals, la inclusió d'instruments legals com el Protocol V de la Convenció sobre Certes Armes Convencionals conduiria a una exclusió d'aquesta taxonomia de la producció d'un ventall relativament ampli de certes armes convencionals. De manera similar, la inclusió del Tractat sobre la Prohibició de les Armes Nuclears (TPAN) qüestionaria les pràctiques actuals de nombrosos bancs i institucions financeres, que no esmenten el TPAN en les seves polítiques d'exclusió. És més, la inclusió del TPAN a la taxonomia suposaria, en certa manera, imposar estàndards als Estats europeus que no han ratificat aquest tractat. Això significaria que els actors financers i les empreses armamentistes amb seu en aquests Estats quedarien indirectament obligats per normes que aquests no reconeixen. En aquest sentit, sembla poc probable que el capítol 8 sobre "Activitats perjudicials a considerar per a la taxonomia social" sigui aprovat tal com està ara redactat. Pel que fa a la segona font, la indústria armamentista pot argumentar que la seguretat oferta pels seus productes afavoreix el desenvolupament econòmic i el manteniment de la democràcia. Però també s'hi poden assenyalar els diversos impactes socials adversos de la violència armada. Vistes les confusions generades per aquest text, cal dubtar que aquesta taxonomia social sigui finalment aprovada per la Comissió Europea en la seva redacció actual.

Com el *lobby* armamentista està influint en la taxonomia social i en altres documents de la UE

"He estat molt ferm contra l'estigmatització de les nostres indústries de defensa pel que fa a l'accés a finançament. Corren rumors sobre això, aquí i allà. Però ens assegurarem que no arribin enlloc."

Comissari europeu Thierry Breton al Parlament europeu, 29 de novembre de 2021

d'aquest organisme", entre les quals s'inclou el desenvolupament d'una sòlida política de defensa". Sobre això, la declaració de Thierry Breton, comissari europeu de Mercat Interior i Serveis, als eurodiputats de la Subcomissió de Seguretat i Defensa, el 29 de novembre de 2021, deixa clar que la taxonomia social no afectarà la indústria armamentista: "He estat molt ferm contra l'estigmatització de les nostres indústries de defensa pel que fa a l'accés

La indústria de defensa europea ha instat les institucions de la UE que aclareixin la situació del sector segons la normativa de finances sostenibles. Experts d'aquesta indústria argumenten que la percepció pública del sector influeix directament en la disposició dels bancs a oferir préstecs. Segons *El País*,¹⁵⁴ fonts de la Comissió Europea consideren que "és important tranquil·litzar la indústria en el sentit que no hi ha cap decisió presa" i afegeixen que "la Comissió s'assegurarà que la taxonomia no contradigui les prioritats polítiques

a finançament. Corren rumors sobre això, aquí i allà. Però ens assegurarem que no arribin enlloc. Està en joc la nostra autonomia estratègica”.¹⁵⁵

La influència del *lobby* de la indústria armamentista europea no només és detectable a la Taxonomia Europea sinó també en altres documents oficials de la UE. Charles Michel, president del Consell Europeu, Ursula von der Leyen, presidenta de la Comissió Europea, Thierry Breton, comissari europeu d'Indústria i Defensa i Josep Borrell, líder de la diplomàcia europea, són una sola veu en aquest tema concret: a escala europea, la defensa revesteix una importància crucial, per a això es requereix un enfortiment de l'autonomia i sobirania estratègiques d'Europa. Cal destacar que els seus esforços en aquest sentit estan d'acord amb els esforços de la indústria armamentista per presentar les seves activitats com a sostenibles, com s'evidencia en diversos documents oficials de la UE.

El desembre de 2022, la presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, va presentar la idea d'establir un Fons per a la Sobirania Europea “per a una indústria *made in Europe*”. En una comunicació recent relativa al Pacte Verd Europeu, la Comissió caracteritza aquest projecte de Fons com “una resposta estructural a les necessitats d'inversió en tecnologies clau i emergents rellevants per a la transició verda i digital”. D'acord amb aquesta perspectiva, Thierry Breton acull amb gran entusiasme, al seu blog, la creació d'aquest Fons per a la Sobirania Europea, afirmant que ha arribat el moment de “traduir les paraules en diners i mobilitzar un pressupost molt més significatiu” per reforçar les capacitats industrials de la defensa europea.¹⁵⁶

Se suposa que aquest Fons serà accessible a la indústria armamentista, exemplificant així el reconeixement del sector armamentista com a pilar fonamental de l'economia europea i un dels motors essencials de la requerida transició verda. El president del Consell Europeu, Charles Michel, subratlla aquest punt de vista al seu blog, proposant basar-se en els conceptes articulats per Von der Leyen i Breton i explorar la viabilitat d'aquest Fons per a la Sobirania Europea per a la inversió de capitals en projectes innovadors i estratègicament vitals en energies verdes, en tecnologia digital i en defensa.¹⁵⁷ Els esforços del *lobby* armamentista per presentar les seves activitats com a sostenibles també han tingut ressò en altres documents oficials de la UE. Per exemple, un comunicat de premsa relatiu a la defensa europea de febrer de 2022 afirma que la Comissió Europea garantirà que les polítiques europees “com les iniciatives en finances sostenibles, siguin coherents amb els esforços de la UE de facilitar a la indústria de defensa europea un accés adequat a finançament i inversions”.¹⁵⁸ Podem trobar una redacció idèntica a la Brúixola Estratègica per a la Seguretat i la Defensa, un document del Consell promogut per Josep Borrell. Aquest document advoca perquè els Estats membres de la UE “gastin més i millor en defensa”, si pretenem afrontar “els desafiaments d'un món més perillós i ser més resilients”.¹⁵⁹ La mateixa inclusió en aquesta Brúixola Estratègica de referències a les “finances sostenibles” -que remetent directament a la taxonomia social- delata fins a quin punt la indústria armamentista està influïent en un document que pretén traçar el curs de l'estratègia de defensa europea. Durant la sessió de Preguntes i Respostes sobre la Contribució de la Comissió a la defensa europea en el context de la Brúixola Estratègica, s'assenyala que “el sector europeu de la defensa contribueix de manera significativa a la recuperació econòmica sostenible” i

“La Comissió Europea garantirà que les polítiques europees com les iniciatives en finances sostenibles, siguin coherents amb els esforços de la UE de facilitar a la indústria de defensa europea un accés adequat a finançament i inversions.”

**Comunicat de premsa de la CE,
15 de febrer de 2022**

“compta també amb un potencial que pot suposar una enorme contribució a la transició ecològica i produir efectes indirectes positius per a l’ús civil”¹⁶⁰, en clara referència al marc de la Taxonomia Europea.

“És important promoure la indústria de defensa pels seus valors ètics que estan al servei de la defensa de les nostres nacions.”

**Almirante Hervé de Bonneaventure,
assessor del director executiu del
Grup MBDA, SEDE, setembre de
2023**

En paral·lel, la sessió plenària del Parlament Europeu de gener del 2023 va aprovar formalment l’informe anual de 2022 sobre implementació de la Política Comuna de Seguretat i Defensa (PCSD). Cal destacar que aquest rellevant document remarca els efectes positius derivats de les inversions en la indústria de defensa, especialment en termes econòmics i tecnològics, i fa una crida a les polítiques europees perquè siguin “coherents amb els esforços de la UE per reforçar la indústria de defensa”.¹⁶¹ Recomana explícitament “reforçar l’accés de la indústria de defensa europea al finançament privat per assegurar una disponibilitat adequada de finançament i inversions

públiques i privades sobre una base sostenible”, en una referència clara al marc de la Taxonomia Europea. Aquest mateix punt va ser abordat de nou a la sessió pública de la Subcomissió de Seguretat i Defensa, el 19 de setembre de 2023. Quan es va preguntar a l’almirall Hervé de Bonneaventure, assessor del director executiu del Grup MBDA, sobre els beneficis que estava aconseguint la indústria armamentista amb la guerra a Ucraïna, aquest va respondre fent referència a la iniciativa de taxonomia social: “és clar, si ens dediquem a assenyalar amb el dit a la indústria de defensa com si es tractés del propi diable, estem debilitant la defensa europea”. I va insistir en la seva necessitat de finançament, especialment en el cas de les PIMES, que estan sent “escodrinades pels bancs, encara que resultin essencials per a la defensa del nostre continent europeu”, conclouent que: “és important promoure la indústria de defensa pels seus valors ètics que estan al servei de la defensa de les nostres nacions”.¹⁶²

Hi ha també prominents líders europeus que estan fent un pas endavant per defensar la indústria armamentista. Per exemple, el president francès, Emmanuel Macron, va fer unes importants declaracions sobre la indústria armamentista francesa, el 13 de juny de 2022 a Villepinte.¹⁶³ En el seu discurs, el president Macron va remarcar que “la Taxonomia Europea no pot i no ha de desqualificar els nostres industrials ni posar-los en dificultats.” Aquest tipus de declaracions insisteixen en el concepte que el medi ambient i la defensa no són inherentment incompatibles. Aquestes pressions protagonitzades per líders polítics tenen un paper clau en la conformació del discurs sobre la inclusió de la indústria armamentista a la Taxonomia Europea.

Pressions sobre el Banc Europeu d’Inversions

El Banc Europeu d’Inversions (BEI) és un altre dels actors importants en aquest debat sobre el finançament de la defensa. Si bé històricament s’ha mostrat reticent a finançar activitats relacionades amb l’armament, darrerament s’està produint un gir cap a una flexibilitat més gran pel que fa als projectes de doble ús, relacionada amb un Memoràndum d’Enteniment (MoU, sigles en anglès) amb l’Agència Europea de Defensa (AED). Si el BEI canviés la seva postura sobre les inversions directes en producció d’armament, això es convertiria en un argument de pes amb què la indústria armamentista podria persuadir els bancs nacionals perquè relaxessin igualment les seves restriccions. El pla operatiu del BEI de 2018 ja subratllava la necessitat creixent d’una seguretat i defensa europees, propoent un marc conegut

com a *Protect, Secure, Defend: European Security Initiative* [‘Protecció, Seguretat, Defensa: Iniciativa de seguretat europea’] amb la finalitat d’incrementar substancialment els fons destinats a àrees com les tecnologies de doble ús, la ciberseguretat i la seguretat civil, fins a 6.000 milions d’euros per a un període de tres anys.¹⁶⁴ Tot i això, Werner Hoyer, president del BEI, ha emfatitzat la necessitat de cautela a l’hora d’invertir en la producció d’armes, per mantenir l’accés als mercats de capitals. En declaracions de 2022, Hoyer va reafirmar la seva postura: “Per parlar de sobirania, no hem d’oblidar que la defensa d’Europa requereix suports. Tot i que des del BEI no financem la producció d’armes ni explosius, donem suport a la seguretat europea finançant sectors de doble ús com l’aeroespacial i la ciberseguretat. També en aquest àmbit, hem superat els nostres objectius i hem disposat més de 1.000 milions d’euros l’any passat”.¹⁶⁵ Kris Peeters, vicepresident del BEI, va oferir context addicional el maig de 2022, insistint en la importància de mantenir la coherència de les polítiques europees, especialment pel que fa a defensa i sostenibilitat, on l’assoliment d’un equilibri resultava essencial, en particular considerant les implicacions potencials de la taxonomia social per al finançament de la defensa. Va emfatitzar que les iniciatives de defensa europea s’havien d’harmonitzar amb eficàcia amb els objectius de sostenibilitat sense posar en perill el progrés de tots dos.¹⁶⁶ La qüestió ara és si aquesta exclusió per part del BEI d’invertir en la producció d’armes i municions sobreviurà al mandat d’Hoyer, que s’espera que acabi cap a finals de 2023. De manera poc sorprenent, les últimes notícies ja anuncien que Alemanya ara és favorable a la idea del Govern francès i del seu comissari, Thierry Breton, d’ampliar el mandat del BEI per permetre finançar projectes de defensa, com la compra d’armament i de subministraments militars¹⁶⁷. La línia vermella per a les inversions del BEI ara sembla moure’s cap al finançament d’armament nuclear.

“Alemanya està a favor d’un pla francès que ampliaria els poders del Banc Europeu d’Inversions per permetre finançar projectes de defensa, com la compra d’armament i de subministraments militars.”

Politico, 26 de setembre de 2023

La guerra a Ucraïna: un catalitzador per al canvi de narratives

“Son las industrias de defensa las que permiten que las democracias aseguren su soberanía, seguridad y estabilidad.”

Patrick Cain, director executiu de Thales, 3 de març de 2023, en Le Figaro

La guerra a Ucraïna va esclatar uns quants dies abans de la publicació de l’informe sobre la taxonomia social. Mentre els assessors de la Comissió Europea havien llançat les recomanacions d’etiquetar el sector de defensa com a “socialment insostenible”, la indústria armamentista rebutjava feroçment aquesta proposta. Estava intensificant els seus esforços de lobby als passadissos de la UE quan el començament de la guerra a Ucraïna va propiciar un molt convenient tancament de files per pressionar encara més per a la seva inclusió a la Taxonomia Europea. Així que els responsables més importants d’aquesta indústria van redoblar la seva insistència en que la seguretat és un prerequisit de la sostenibilitat. En vincular les qüestions de seguretat amb els objectius de sostenibilitat, el que aquesta indústria pretén és reforçar la seva posició davant de les crítiques, presentant-se com a guardiana de l’estabilitat global.

Patrice Caine, director executiu de Thales, ha articulat desvergonyidament una injusta narrativa segons la qual “són les indústries de defensa les que permeten que les democràcies

assegurin la seva sobirania, seguretat i estabilitat".¹⁶⁸ Aquest intent insolent d'equiparar producció d'armes amb benestar social exemplifica l'audàcia de la indústria en el segrest de termes com "estabilitat" i "seguretat" per tal de silenciar els dilemes ètics i mediambientals associats als seus productes. Hans Christoph Atzpodien del BDSV, per la seva banda, s'agafa impúdicament a la crisi d'Ucraïna per defensar la producció d'armes com a "contribució positiva a la sostenibilitat social".¹⁶⁹ Argumenta que aquesta invasió posa en evidència la importància d'una sòlida defensa nacional, deixant de banda convenientment el fet que aquesta crisi ha estat aguditzada per les mateixes armes produïdes per la seva indústria. Charles Woodburn, director executiu de BAE Systems, presenta un altre argument quan suggereix que la balança ara s'està inclinant cap a "una posició més equilibrada entre les consideracions ètiques ESG i la necessitat de defensa i seguretat".¹⁷⁰ Rupert Soames, executiu de Serco, va fins i tot més enllà, prenent edulcorar la defensa militar presentant-la com "un bé social" amb "inherents valors socials".¹⁷¹ Aquest agosarat intent de capitalitzar una crisi per blanquejar la imatge de la indústria armamentista esquivava convenientment qüestions com les devastadores pèrdues humanes i els danys mediambientals que provoquen totes les guerres.

Abans de la guerra a Ucraïna una tendència estava emergint al sector bancari: una reticència cada vegada més palpable a col·laborar amb la indústria de defensa. Segons *The Financial Times*, algunes institucions financeres s'estaven distanciant d'aquelles empreses amb un volum de negoci relacionat amb activitats de defensa que superava certs llindars. A partir de 2022, el lobby armamentista va augmentar la seva pressió, denunciant davant les autoritats polítiques les seves dificultats per accedir a finançament privat per culpa dels criteris ESG.¹⁷² En aquest context, grans actors de la indústria com Airbus, Dassault, Financieri i Leonardo, tots membres del lobby ASD, van unir les forces contra la taxonomia social de la UE. Jan Pie, secretari de l'ASD, va insistir en les seves implicacions: "Resultaria extremadament perjudicial per a la indústria que la Comissió concloués que no som socialment sostenibles. Des de fa dos anys, un nombre creixent de bancs europeus s'estan negant a treballar amb el nostre sector i els inversors també s'estan retirant, intimidats per aquesta espiral negativa".¹⁷³ Armin Papperger, director executiu de Rheinmetall AG, també es va fer ressò d'aquestes pors creixents, revelant que els prestadors alemanys LBBW i Bayern LB havien retallat el seu crèdit a la seva companyia a causa de la seva preocupació pels criteris ESG.¹⁷⁴ Aquests problemes van adoptar una forma més estructurada quan Eric Trappier, president del CIDEF (Conseil des Industries de Défense Françaises [l'Consell de les indústries de defensa franceses]) i director executiu de Dassault Aviation, va escriure una carta a Sébastien Lecornu, ministre francès de les Forces Armades, advertint contra una aplicació indiscriminada de normes sectorials per part d'institucions relacionades amb l'agenda de sostenibilitat de la UE i denunciant "les dificultats creixents" que havia d'afrontar la indústria armamentista "en la seva relació amb bancs i fons d'inversió". Aquestes dificultats estaven vinculades a l'aplicació del sector financer de normes específiques relacionades amb la política de la UE de reorientar les inversions cap a activitats qualificades com a sostenibles.¹⁷⁵ Segons el sector, la limitació del seu accés a préstecs bancaris tenia repercussions que anaven més enllà del pla financer: hi havia en joc l'erosió de la seva competitivitat, la devaluació de les inversions i l'obstaculització de la innovació. Per totes aquestes raons, feia una crida per unes directrius més clares i un tractament equitatiu a l'àmbit de les finances sostenibles. "Les dificultats per accedir a préstecs bancaris estan suposant una amenaça de pèrdua de competitivitat per a les empreses de defensa europees", declarava a *Euractive* Bertrand Delcambre, vicepresident responsable de Relacions amb els Inversors de l'empresa de defensa francesa Thales. "Menys inversors europeus suposa una davallada en el valor de mercat i, en termes més generals, menys diners per finançar la innovació".¹⁷⁶ Segons Patrice Caine, director executiu de Thales, l'exclusió del sector de defensa de les finances

sostenibles tenia unes repercussions significatives per als contractistes de defensa europeus. Aquesta exclusió estava limitant gradualment el seu accés als mercats de capital, retraient els inversors europeus i provocant que el seu valor de mercat es quedés enrere respecte de les contraparts als Estats Units, el Regne Unit i l'Àsia. Més encara, segons Caine estava impactant negativament en la percepció de les futures indústries europees d'alta tecnologia, fent-les menys atractives al talent i col·locant-les en una posició de desavantatge competitiu al mercat laboral.¹⁷⁷

Tot i això, cal preguntar-se si la indústria armamentista no està exagerant les seves queixes sobre el seu restringit accés a finançament privat. De fet, l'exclusió de la indústria militar no afecta tota la seva producció com a tal sinó més aviat la fabricació de cert armament "controvertit", principalment armament nuclear; que, a més a més, en realitat està gaudint d'un augment de la inversió global. L'últim informe de l'ONG Don't Bank On The Bomb estableix que, entre el gener del 2019 i el juliol del 2021, es van invertir 685.164 milions USD (dòlars nord-americans) en 25 companyies armamentistes implicades en la producció d'armament nuclear, cosa que va suposar un increment de 44 milions de dòlars respecte a l'any anterior.¹⁷⁸ Tot i això, és cert que, segons aquest informe, el nombre d'institucions que mantenen relacions financeres o d'inversió amb aquestes 25 empreses es va reduir a 338, 52 menys que l'any anterior. El top 10 d'institucions que estan finançant la producció d'armament nuclear (fora dels Estats Units) són el Deutsche Bank (Alemanya) amb 14.030 milions USD, BNP Paribas (França), amb 12.622 milions USD, Crédit Agricole (França) amb 10.938 milions USD, Société Générale (França) amb 9.169 milions USD, Groupe BPCE (França) amb 7.046 milions USD i el Banco Santander (Espanya), amb 6.328 milions USD.

Tot i això, les turbulències geopolítiques provocades per la crisi ucraïnesa semblen haver trastornat aquesta narrativa de la reticència de les institucions financeres d'invertir en armament. Segons Sylvie Matelli, directora adjunta del centre francès Institut de Relations Internationales i Stratégiques (IRIS), en un Document de Política de l'Armament Industry European Research Group, un influent *think tank*: "la guerra a Ucraïna, en treure a la llum la insuficiència dels mitjans dedicats a la defensa i seguretat a Europa constitueix una veritable oportunitat de renovar el diàleg entre els actors financers i la indústria de defensa".¹⁷⁹ Semblava que els bancs, en altre temps tan cautelosos en les seves relacions amb les empreses orientades cap a l'àmbit de la defensa, començaven ara a avaluar de nou les relacions financeres. L'abril de 2022, el banc suec SEB ja va anunciar l'admissió de la indústria armamentista als seus fons ESG, explicant la seva intenció de donar suport a "la democràcia, la llibertat, l'estabilitat i els drets humans"; el fons de pensions noruec KLP ara diu que "podem invertir en fabricants d'armes sempre que puguin provar que els seus productes no estan sent usats en conflictes il·legals".¹⁸⁰

"La guerra a Ucraïna [...] constitueix una veritable oportunitat de renovar el diàleg entre els actors financers i la indústria de defensa."

Sylvie Matelli, directora adjunta de l'IRIS, març de 2023

Tots aquests canvis representen un moviment cap a posicions més obertes i permissives envers el finançament militar, emmarcant el debat de forma creixent des de la perspectiva dels principis ESG. Citibank, per exemple, advoca per la interacció entre defensa, seguretat i sostenibilitat, afirmant que el benestar social se sustenta en la pau i l'estabilitat resultants.¹⁸¹ En un document de recerca, el Deutsche Bank segueix el mateix camí, plantejant que, pel que fa al valor social de certes capacitats de defensa, "el debat pot contribuir a enfocaments més inclusius dels gestors d'actius pel que fa a les estratègies d'inversió ESG".¹⁸²

“La reavaluació dels requisits de defensa de molts països [...] combinada amb la percepció de credencials ESG millorades de les empreses de defensa com a resultat de l’alteració de l’entorn de seguretat, estan creant una nova era per al sector de la defensa.”

Citibank, Perspectives del sector públic, 2023

En aquesta retòrica hi ha un subtil reposicionament de la implicació dels bancs amb el sector de defensa, mitjançant la vinculació dels principis ESG amb temes de seguretat. Per a això és per al que ha estat treballant el *lobby* armamentista.

Tot i això, aquesta deriva no s’ha produït en totes les institucions financeres. Per a la banca ètica, la producció d’armes continua clarament exclosa de qualsevol de les inversions. El banc Triodos, arran del debat sobre les accions de *lobby* de la indústria armamentista dins de la UE per intentar el reconeixement de les inversions en armament com a sostenibles, clou la qüestió afirmant que: “no és possible considerar les armes i productes relacionats com a sostenibles sota la propera taxonomia social de la UE”.¹⁸³ És més, caldria explorar en quina mesura aquest interès

renovat per invertir en la indústria militar és degut a canvis en les polítiques d’inversions i en els criteris ESG o en una millora de la seva reputació i dels beneficis esperats.

Conclusió

Segons el *think tank* IRIS: “No n’hi ha prou amb dir que la defensa d’Europa constitueix una condició essencial per a la resiliència i la sostenibilitat. És important materialitzar-ho abordant explícitament aquesta activitat en totes les iniciatives del Pla d’acció sobre finances sostenibles de la Comissió Europea”.¹⁸⁴ Des de la publicació de l’informe de la Plataforma sobre Finances Sostenibles el 2022, el desenvolupament de la taxonomia social ha quedat estancat i diverses fonts estan d’acord que aquest retard en la seva aprovació per part de la Comissió Europea és degut a raons polítiques.¹⁸⁵ De fet, mentre que la taxonomia aprovada el 2020 se centrava en qüestions mediambientals, amb indicadors basats en criteris científics, els indicadors de la taxonomia social són de caràcter polític. Pel que fa a això, si bé el sector de defensa no és explícitament esmentat en aquesta taxonomia, el *lobby* armamentista segueix pressionant pel reconeixement en aquesta de la relació entre sostenibilitat i seguretat, demanant a la Comissió que esclareixi si la producció d’armes es pot considerar una activitat socialment sostenible, com queda reflectit en una pregunta parlamentària de Tomáš Zdechovský, del grup parlamentari EPP.¹⁸⁶ En resposta a Zdechovský, Mairead McGuinness, la comissària de la UE d’Estabilitat Financera, Serveis Financers i Unió dels Mercats de Capitals, va emfatitzar que la Comissió Europea reconeix la necessitat d’assegurar a tots els sectors estratègics l’accés a finançament i inversions, incloent-hi el sector privat, i que el marc de finances sostenibles de la UE no imposa limitacions al finançament de sectors específics, només d’armes controvertides prohibides per les convencions internacionals. La Comissària també va recordar el compromís de la Comissió Europea de facilitar a la indústria de defensa europea accés a finançament i inversions, a través de diversos instruments, incloent-hi la proposta d’un “fons d’acceleració” en el marc de la Llei de Suport a la Producció de Municions (ASAP, pendent d’aprovació pels colegisladors en el moment de redactar aquest document), que actuï com a palanca i garantia perquè les PIME accedeixin al finançament privat.

En els darrers anys, la influència del *lobby* armamentista en polítiques relacionades amb sostenibilitat, seguretat i finançament a la Unió Europea s’està fent cada cop més evident. Aquest *lobby* s’ha embarcat en un esforç estratègic per presentar-se com un actor legítim

i, fins i tot, necessari a l'agenda de sostenibilitat. Queda per veure fins a quin punt aquesta influència del *lobby* armamentista aconseguirà determinar les polítiques de finances sostenibles dins de la UE. Si bé ha desplegat un esforç considerable per canviar el marc del seu discurs i defensar la integració de la seguretat en la sostenibilitat, hi ha qüestions crítiques que segueixen sense resoldre's. La important empremta mediambiental de la indústria armamentista i els dilemes ètics associats amb els seus productes plantegen seriosos problemes a la seva inclusió en els marcs de sostenibilitat, malgrat que, com hem vist, la narrativa sobre el vincle seguretat-sostenibilitat està impregnant les institucions europees. El desenllaç d'aquest procés dependrà de la tensió entre la influència del *lobby* armamentista i la contraargumentació i les crítiques plantejades per la societat civil. La postura que finalment adopti la UE en aquesta qüestió tindrà implicacions de llarg abast, no només en les expectatives financeres de la indústria armamentista sinó també, en general, en la credibilitat i la integritat dels objectius de sostenibilitat de la UE.

Comentaris finals

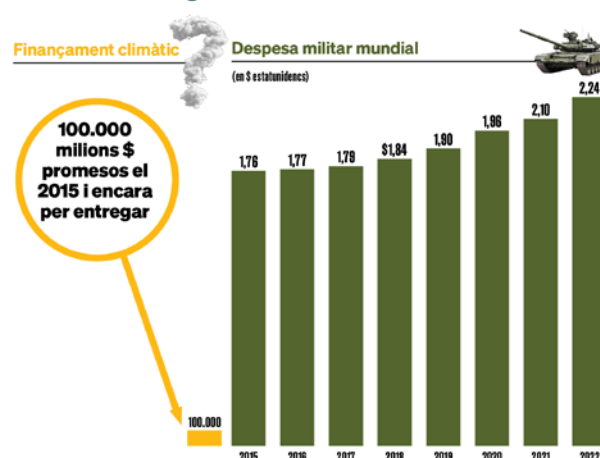
“[Europa] ha d'evolució progressivament del seu tradicional poder suau cap a un poder dur, amb tots els atributs que això requereix.”

Comissari europeu Thierry Breton. conferència de premsa sobre la Llei ASAP, 3 de maig de 2023

El 2017, Bram Vranken (Vredesactie) va concloure el seu informe, titulat *Securing Profits*, sobre el lobby de la indústria armamentista a la UE, preguntant-se si Europa estava derivant “cap a una economia de guerra permanent”.¹⁸⁷ Sis anys després, la resposta és un contundent “sí”, procedent del mateix comissari europeu Thierry Breton. En una conferència de premsa sobre la Llei de Suport a la Producció de Municions (ASAP), convocada el maig de 2023, va afirmar que “necessitem passar al mode ‘economia de guerra’”.¹⁸⁸ Breton també ha dit adéu als orígens de la UE com a projecte de pau, afirmant, en el seu discurs a la Conferència Europea de Defensa i Seguretat, a l'octubre de 2022: “[Europa] ha d'evolució progressivament del seu tradicional poder suau cap a un poder dur, amb tots els atributs que això requereix”.¹⁸⁹ Per aconseguir-ho, la UE sembla disposada a acollir la indústria armamentista amb els braços ben oberts i gairebé sense posar cap límit, en un procés en què aquesta, més que un sector comercial a la recerca d'incrementar els seus propis ingressos i beneficis, acaba sent considerada una col·laboradora en el desenvolupament de les polítiques europees.

La influència del lobby armamentista s'ha ampliat fins a abastar les finances sostenibles de la UE i les polítiques relacionades. Gràcies a una eficaç estratègia de *greenwashing*, aquesta indústria ha aconseguit emmarcar amb èxit els temes de seguretat com a part integrant de la sostenibilitat, reescrivint així la narrativa al voltant de les seves activitats. Aquesta influència no només s'estén a la taxonomia social sinó també a altres documents oficials de la UE, instant d'aquesta manera a certes institucions financeres que es replantegin les relacions amb empreses orientades cap a la defensa.

On són els diners per al finançament climàtic?

Publicat per primera vegada a *El clima sota foc creuat*, un informe publicat per el Transnational Institute, Stop Wapenhandel, Tipping Point North South, Centre Delas i IPPNW Germany - disseny d'Evan Clayburg.

Aprofundint en aquestes tendències, cada cop sembla més clar que la militarització de la Unió Europea segueix guanyant terreny. S'està incrementant el finançament públic i privat de la indústria armamentista europea, enderrocant així una rere l'altra les barreres que protegien el projecte original de la Unió Europea. I aquesta evolució suscita una greu preocupació pel risc creixent que hi hagi Estats membres que acabin participant directament en conflictes armats. Però suscita, a més, igualment una important preocupació mediambiental, en la mesura que una creixent militarització aguditzarà els danys al medi ambient i intensificarà encara més l'actual crisi climàtica. Això posa en perill els objectius i la rellevància de les iniciatives europees per un desenvolupament sostenible. D'altra banda, són maniobres que estan situant la indústria armamentista com a competidora directa pels recursos disponibles per a altres sectors industrials que resulten clau per a la transició ecològica, però la majoria dels quals no s'estan beneficiant del mateix suport polític.

Des de 2022, moltes de les mesures i declaracions a favor d'aquesta indústria han estat emmarcades en termes de reacció a la invasió russa d'Ucraïna, però en realitat s'ha tractat majoritàriament d'una acceleració de processos ja en curs,¹⁹⁰ planificats a llarg termini. Sembla que la guineu ja ha entrat al galliner, posant en risc els principis fonamentals sobre els quals es va fundar la Unió Europea.

Els milers de milions d'euros que s'estan desviant així cap a la indústria armamentista, en el context de l'ASAP, el FED i altres iniciatives de la UE, no només comporten dedicar menys diners a alternatives molt més necessitades de finançament, com els esforços en diplomàcia, construcció de la pau, resiliència climàtica i polítiques socials, sinó que també estan potenciant un sistema que, un cop hagi passat la guerra a Ucraïna, necessitarà donar sortida a una creixent producció armamentista, molt probablement mitjançant un increment de les exportacions d'armes de la UE a països externs, rebaixant per això les restriccions i limitacions, amb el resultat de posar ficar més llenya al foc de les guerres i la repressió a tot el planeta.¹⁹¹

Annexos

Annex 1

Membres del Grup de personalitats de 2016 i els seus 'xerpes'

Membres	Funció i entitat	Xerpes
Indústria i centres de recerca		
Fernando Abril-Martorell	Director General de INDRA	David Luengo
Antoine Bouvier	Director General de MBDA	Didier Gondallier de Tugny
Håkan Buskhe	Director General de Saab	Marcus Johansson
Paul de Krom	President i Director General de TNO	Albert van der Steen
Thomas Enders	Director General de Airbus Group	Nathalie Errard
Ian King	Director General de BAE Systems	Tim Lawrenson
Mauro Moretti	Director General de Finmeccanica	Massimo Baldinato
Reimund Neugebauer	President del Fraunhofer Institute	Klaus Thoma
Arndt Schoenemann	Director de Liebherr-Aerospace Lindenberg GmbH, President de ASD	Michael Langer
Altres representants		
Carl Bildt	Ex Primer Ministre i Ministre d'Afers exteriors de Suècia	Dinesh Rempling
Michael Gahler	Membre del Parlament Europeu	Gerrit Schlomach
Elisabeth Guigou	President de la Comissió d'Afers exteriors del Parlament francès, ex Ministra d'Assumptes europeus	Jean-Pierre Devaux
Bogdan Klich	Ex Ministre de Defensa, membre del Senat polonès	Melchior Szczepanik
Federica Mogherini	AR/VP de la UE, Vicepresident de la Comissió Europea, Cap de la AED	Laure Frier (EEAS), A. Alexis & M. Blom (EC)
Teija Tiilikainen	Director de l'Institut Finlandès d'Assumptes Internacionals	Elina Saarimaa
Nick Witney	Antic Director Executiu de la AED, Senior Policy Fellow del ECFR	Sven Biscop
Font: GoP final report, 2016		

Annex 2

Ponents d'institucions de la UE i de la indústria
en les reunions d'alt nivell de la comunitat de defensa europea
(octubre de 2022 - maig de 2023)

Nom	Funció	Entitat	EDSC	AED	EDSS
Unión Europea					
Robert Brieger	President	Comitè Militar de la Unió Europea	+		
Joseph Borrell Fontelles	Alt representant i vicepresident	Comissió Europea	+	+	+
Thierry Breton	Comissari de Mercat Interior i Serveis		+		+
Margaritis Schinas	Vicepresident / Promoció del nostre Mode de Vida Europeu				+
Christiane Kirketerp de Viron	Cap de la Unitat de Política de Ciberseguretat i Privadesa Digital de la DG CNECT				+
Christos Economou	Director general adjunt d'Estratègies de Conca Marítima, Cooperació Marítima Regional i Seguretat Marítima de la DG MARE				+
Diego De Ojeda Garcia-Pardo	Cap de la Unitat d'Afers Exteriors, Seguretat i Política de Defensa de la Secretaria General				+
Ekaterina Kavvada	Directora d'Innovació i Desenvolupament de la DG DEFIS		+		
François Arbault	Director d'Indústria de Defensa de la DG DEFIS		+		+
Guillaume de la Brosse	Cap de la Unitat d'Innovació i Economia de la DG DEFIS		+		
Nynke Tigchelaar	Cap de la Unitat d'Implementació del FED - Tecnologies de Defensa de la DG DEFIS		+		
Sylvia Kainz-Huber	Cap de la Unitat d'Implementació del FED - Programació i Suport a PIMES de la DG DEFIS		+		
Timo Pesonen	Director general de la DG DEFIS		+	+	
Anna Samsel van Haasteren	Cap adjunta de la Unitat d'Innovació i Economia de la DG DEFIS				+
Simon Mordue	Conseller en cap d'Afers Exteriors del president		Consell Europeu		
André Denk	Director general adjunt	Agència Europea de Defensa			+
Stefano Cont	Director de Capacitat, Armament i Planificació		+		
Jean-François Ripoche	Director de Recerca, Tecnologia i Innovació		+	+	
Jiří Šedivý	Director Executiu		+	+	
Carine Claeys	Enviada especial per a l'Espai	Servei Europeu d'Acció Exterior			+
Joanneke Balfoort	Directora de Política Comuna de Seguretat i Defensa		+		+
Charlies Fries	Secretari general adjunt de la PCSD i Resposta a les Crisis		+		
Kris Peeters	Vicepresident	Banc Europeu d'Inversions	+		+
Kim Jørgensen	Director general			+	

Roger Havenith	Director executiu adjunt	Fons Europeu d'Inversions	+		
Lukas Mandl	Vicepresident de la Subcomissió de Seguretat i Defensa (SEDE)	Parlament Europeu	+		
Bart Groothuis	Membre de la Comissió ITRE		+		
Cristophe Grudler	Vicepresident de l'Intergrup sobre Cel i Espai		+		
Cristian-Silviu Busoi	President de la Comissió ITRE		+		
Holger Krag	Director de l'Oficina del Programa de Seguretat Espacial	Agència Espacial Europea		+	
Indústria militar i de seguretat					
Antoine Bouvier	Director d'Estratègia, Fusions i Adquisicions i d'Afers Públics	Airbus	+		
Laurynas Šatas	Directora executiva	AKTYVUS Photonics		+	
Yevhen Gavrilov	Director general	Antonov			+
Jan Pie	Secretari general	ASD			+
Deborah Allen	Presidenta del Grup de Treball de Defensa Verda Directora	ASD BAE Systems			+
Giorgio Mosca	President del Grup de Treball de Ciberseguretat Vicepresident	ASD Leonardo			+
Andrea Nativi	President de la Unitat de Negocis de Defensa Vicepresident sènior	ASD Leonardo			+
Alessandro Profumo	President Directiu	ASD Leonardo	+		
Tujia Karanko	Secretària general	Association of Finnish Defence and Aerospace Industries		+	
Olivier Lemaitre	Secretari general	Eurospace			+
Claudio Graziano	President	Fincantieri			+
Pablo Gonzalez	Director OTAN i Programes Europeus de Defensa	Indra		+	
Ignacio Mataix	Directiu		+		
Eric Béranger	Directora executiva	MBDA	+		
François Dupont	Vicepresident sènior d'Afers Europeus	Naval Group	+		
Donato Martínez Pérez de Rojas	Vicepresident de Defensa	Navantia			+
Nicolas Chamussy	Directora executiva	Nexter	+		
Lutz Bertling	Cap d'Estratègia i Responsable de Desenvolupament	OHB	+		
Pascal Rogiest	Director de Gestió de Ciberseguretat i responsable en cap comercial	RHEA Group	+		
Micael Johansson	President i director executiu	Saab			+
<p>EDSC – Sigles en anglès de la Conferència Europea de Defensa i Seguretat, coorganitzada per Business Bridge Europe (octubre de 2022).¹⁹²</p> <p>AED – Agència Europea de Defensa, conferència anual (desembre de 2022)¹⁹³</p> <p>EDSS – Sigles en anglès de la Cimera Europea de Defensa i Seguretat, coorganitzada per l'ASD (maig de 2023).¹⁹⁴</p>					

Anexo 3

Membres del Grup d'Experts Tècnics

Organització	Nom
AIG Europe	Dawn Slevin
Allianz Global Investors	Steffen Hoerter
Bloomberg	Nadia Humphreys
BNP Paribas asset management	Helena Viñes Fiestas
Borsa Italiana	Sara Lovisolo
Carbone 4	Jean-Yves Wilmotte
Cassa Depositi e Prestiti S.p.A.	Pierfrancesco Latini
CDP (Carbon Disclosure Project)	Nico Fettes
Climate Bond Initiative	Sean Kidney
EIT Climate KIC	Sandrine Dixson-Decleve
EACB	Tanguy Claquin
EFFAS	José Luis Blasco
EnBW AG	Thomas Kusterer
Eurelectric	Jesús Martínez Pérez
Finance Watch	Thierry Philipponnat
Green and Sustainable Finance Cluster Germany	Karsten Loeffler
GRI (Global Reporting Initiative)	Eszter Vitorino
ICMA	Nicolas Pfaff
KfW Bankengruppe	Karl Ludwig Brockmann
Luxembourg Stock Exchange	Paula Redondo Pereira
Mirova	Manuel Coeslier
MSCI	Veronique Menou
Nordea	Aila Aho
PRI	Nathan Fabian (ponente - Taxonomia)
RICS	Ursula Hartenberger
SCOR	Michèle Lacroix
SEB	Marie Baumgarts
Swiss Re Ltd	Claudia Bolli
Thomson Reuters	Elena Philipova
Unilever	Michel Pinto
WiseEuropa	Maciej Bukowski
WWF	Jochen Krimphoff
	Andreas Hoepner
	Brenda Kramer
	Paolo Masoni

Font: TEG (2020).

Els membres del Grup de Treball sobre Taxonomia apareixen en negreta.

Annex 4

Llista de tractats i convencions incloses en la taxonomia social

Tractat/Convenció	Any	Descripció
Declaració de San Petersburg	1868	Prohibeix projectils explosius que pesin menys de 400 grams.
Declaració de l'Haia	1899	Prohibeix les bales que s'expandeixen o s'aixafen al cos humà.
Reglaments de l'Haia	1907	Prohibeix verins i armes enverinades.
Protocol de Ginebra	1925	Sobre armes químiques i biològiques.
Tractat de No Proliferació d'Armes Nuclears	1968	
Convenció sobre la prohibició de les armes biològiques	1972	
Protocol I de la Convenció sobre Certes Armes Convencionals	1980	Prohibeix les armes de fragmentació que no siguin detectables al cos humà mitjançant raigs X.
Protocol III de la Convenció sobre Certes Armes Convencionals	1980	Prohibeix les armes incendiàries.
Convenció sobre la prohibició de les armes químiques	1993	
Protocol IV de la Convenció sobre Certes Armes Convencionals	1995	Prohibeix les armes làser engegadores.
Protocol II Esmenat de la Convenció sobre Certes Armes Convencionals	1996	Prohibeix les mines terrestres, armes trampa i altres artefactes explosius.
Convenció sobre la prohibició de mines antipersonals	1997	
Protocol V de la Convenció sobre Certes Armes Convencionals	2003	Sobre restes d'explosius de guerra.
Convenció sobre Municions de Dispersió	2008	
Tractat sobre la Prohibició de les Armes Nuclears	2017	
També cal tenir en compte tractats propers, com per exemple sobre les armes autònomes.		

Font: Platform on Sustainable Finance, 2022.

Notes finals

1. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2023-001935-ASW_EN.html ; aquesta cita s'inspira en el Considerant 46 de la proposta de Reglament pel qual s'estableix la Llei de suport a la producció de municions (ASAP, sigles en anglès), COM(2023) 237 final.
2. Per a més informació sobre la història i evolució de la militarització de la UE, vegeu "A militarised Union, Understanding and confronting the militarisation of the European Union", ENAAT i la Fundació Rosa Luxemburgo, juny de 2021, disponible a: <https://www.rosalux.eu/en/article/1981.a-militarised-union.html>
3. Vranken, Bram (octubre de 2017). Securing Profits: How the arms lobby is hijacking Europe's defence policy. Vredesactie. Disponible a: https://www.vredesactie.be/sites/default/files/pdf/Securing_profits_web.pdf
4. "A militarised Union", op. cit., pp.40-42.
5. Corporate Europe Observatory (10 de novembre de 2019). "Thierry Breton, the corporate commissioner?". Disponible a: <https://corporateeurope.org/en/2019/11/thierry-breton-corporate-commissioner>
6. Vranken, Bram (octubre de 2017). Securing Profits: How the arms lobby is hijacking Europe's defence policy. Vredesactie. Disponible a: https://www.vredesactie.be/sites/default/files/pdf/Securing_profits_web.pdf
7. Ruiz, Ainhoa, Bram Vranken, Francesco Vignarca, Jordi Calvo, Laëtítia Sédou y Wendela de Vries, (juny de 2021). A militarised Union, Understanding and confronting the militarisation of the European Union' ENAAT/Rosa Luxembourg Stiftung. Disponible a: <https://www.rosalux.eu/en/article/1981.a-militarised-union.html>
8. L'ASAP, per exemple, estableix clarament que "els Estats membres han de considerar la possibilitat de fer ús d'exempcions relacionades amb la defensa d'acord amb el dret de la Unió i nacional aplicable [...] en particular [...] en matèria de medi ambient, salut i seguretat." Segons aquesta llei: "l'aplicació d'aquest dret [de la UE] també pot generar obstacles reglamentaris que dificultin el potencial de la indústria de defensa de la Unió per potenciar la producció i els lliuraments dels productes de defensa pertinents."
9. Comissió Europea (11 d'octubre de 2022). "European Defence and Security Conference - Speech by Commissioner Thierry Breton". Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_6119
10. Vranken, Bram (octubre de 2017). Securing Profits: How the arms lobby is hijacking Europe's defence policy. Vredesactie. Disponible a: https://www.vredesactie.be/sites/default/files/pdf/Securing_profits_web.pdf
11. Akkerman, Mark, Pere Brunet, Andrew Feinstein, Tony Fortin, Angela Hegarty, Niamh Ni Briain, Joaquín Rodríguez Álvarez, Laëtítia Sédou, Alix Smidman y Josephine Valeske (març de 2022). "Fanning the Flames: How the European Union is fuelling a new arms race". ENAAT/Stop Wapenhandel/TNI. Disponible a: <https://enaat.org/wp-content/uploads/2022/03/FanningtheFlames.pdf>
12. ENAAT fact-sheet (novembre de 2021). "Cómo financia la UE a comerciantes de armas y corporaciones corruptas". Disponible a: <https://enaat.org/2022/12/14/new-publication-now-in-7-languages-how-the-eu-is-funding-arms-dealers-and-corrupt-corporations>
13. El principal beneficiari va ser Thales, que no comptava amb representant al GP però ha dut a terme nombroses altres actuacions de lobby en les institucions europees (vegeu, per exemple, la ronda de reunions amb la Comissió Europea i amb eurodiputats a la pàgina 18).
14. Després del Brexit, BAE Systems (Regne Unit) ha deixat de ser un actor de pes en els programes d'investigació finançats per la UE.
15. Masson, Hélène (17 de juliol de 2022). "European Defence Fund: EDF 2022 Calls results and comparison with EDF 2021". FRS. Disponible a: <https://www.frstrategie.org/sites/default/files/documents/specifique/2023/EDF2022-2021-STATS.pdf>
16. "A militarised Union", op. cit., pp.40-42.
17. <https://eda.europa.eu/what-we-do/eu-policies/eu-funding-gateway>
18. Per a més detalls sobre diversos d'aquests passos clau —incloent-hi resums, anàlisis i comentaris—, vegeu la llista de publicacions de l'ENAAT a: <http://enaat.org/european-union/enaat-documents-and-interesting-links-related-to-the-eu>
19. Consell de la Unió Europea (21 de març de 2022). Una Brújula Estratégica para la Seguridad y la Defensa – Por una Unión Europea que proteja a sus ciudadanos, defienda sus valores e intereses y contribuya a la paz y la seguridad internacionales. Disponible a: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/es/pdf>
20. https://commission.europa.eu/topics/defence_en; https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry_nl. Si bé el sector espacial també inclou elements civils, en els últims anys està militaritzant-se creixentment: Dimitrov, Tomas y Julien Bocquet (3 de maig de 2023). "The ever-growing link between space and defence". Logos. Disponible en: <https://logos-pa.com/insights/the-ever-growing-link-between-space-and-defence/>
21. https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/defence-industry-and-space_en
22. Corporate Europe Observatory (10 de novembre de 2019). "Thierry Breton, the corporate commissioner?". Disponible en: <https://corporateeurope.org/en/2019/11/thierry-breton-corporate-commissioner>
23. Ara sota el nom de SensusQ.
24. Intermediària, vegeu la pàgina 20.
25. Brzozowski, Alexandra, Aurélie Pugnet i Lucia Yarr (23 de març de 2023). "Commission to know EU defence industry capacities in 2-3 weeks, Breton says". EURACTIV. Disponible a: <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/commission-to-know-eu-defence-industry-capacities-in-2-3-weeks-breton-says/>
26. Comissió Europea (4 de maig de 2023). "Daily News 04/05/2023". Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_23_2601

27. Pacheco, Marta (24 de maig de 2023). "Breton visits Germany to seek support on EU's development of ammunition". Brussels Morning. Disponible a: <https://brusselsmorning.com/breton-visits-germany-to-look-for-support-on-eus-development-of-ammunition/32163/>
28. Corporate Europe Observatory (26 de maig de 2021). "EU Defence Agency under pressure to change rules after Airbus revolving doors scandal". Disponible a: <https://corporateeurope.org/en/2021/05/eu-defence-agency-under-pressure-change-rules-after-airbus-revolving-doors-scandal>
29. <https://www.alter-eu.org/the-revolving-door-in-detail>
30. Transparency International - Defence and Security (6 de maig de 2021). "Lobbying, revolving door, conflicts of interest: time to close the door to defence industry influence". Disponible a: <https://ti-defence.org/lobbying-revolving-door-conflicts-of-interest-time-to-close-the-door-to-defence-industry-influence/>
31. Transparency International - Defence and Security (maig de 2021). "Defence industry influence on European policy agendas: Findings from Germany and Italy". Disponible a: <https://ti-defence.org/wp-content/uploads/2021/05/Defence-industry-influence-on-European-policy-agendas-Transparency-International-Defence-and-Security-web.pdf>; Kangaroo Group, Members 2023 (<https://www.kangarogroup.de/who-we-are/kangaroo-members/>) and Board Members 2021-2023 (<https://www.kangarogroup.de/who-we-are/kangaroo-board/>); Vranken, Bram (octubre de 2017) 'Securing Profits: How the arms lobby is hijacking Europe's defence policy. Vredesactie. Disponible a: https://www.vredesactie.be/sites/default/files/pdf/Securing_profits_web.pdf
32. <https://asd-europe.org/about-us/team>
33. <https://www.linkedin.com/in/burkard-schmitt-a05798106/>
34. <https://www.linkedin.com/in/gabriel-ratiu-034ba9145/>
35. <https://www.linkedin.com/in/vassilis-theodosopoulos/>
36. Originalment denominada Associació Europea d'Indústries Aeroespacials i de Defensa.
37. ASD (2023). "At a glance: Aerospace, Security and Defence Industries Association of Europe". Disponible a: https://asd-europe.paddlecms.net/sites/default/files/2023-05/ASD_at_a_glance230425.pdf
38. <https://asd-europe.org/about-us/members>
39. <https://asd-europe.org/asd-board-members-cloned>
40. <https://asd-europe.org/about-us/team>
41. Algunes d'aquestes reunions es van celebrar amb més d'una empresa, per la qual cosa algunes xifres s'encavalquen.
42. <http://ec.europa.eu/transparencyinitiative/meetings/meeting.do?host=da0a9b50-ac7c-47dd-8c54-bc621602b6b3>
43. European Organisation for Security (<https://eos-eu.com/>), la llista de membres de la qual inclou Airbus, Collins Aerospace, Hensoldt, Indra, Leonardo i Thales (<https://www.eos-eu.com/members>); Giacomo Speretta de Leonardo és l'actual president del seu Consell d'Administració (<https://www.eos-eu.com/board-of-directors>).
44. https://www.sipri.org/sites/default/files/2022-12/fs_2212_top_100_2021.pdf
45. <https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/homePage.do>
46. <https://integritywatch.eu/>
47. <https://bruessel-eu.diplo.de/eu-de/staendigevertretungeu/-/2264232>
48. Parlament Europeu (1 de febrer de 2019). "Transparency: key MEPs to declare meetings with lobbyists". Disponible a: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20190124STO24226/transparency-key-meps-to-declare-meetings-with-lobbyists>
49. Teixeira, Vitor, Shari Hinds i Lucinda Pearson (2022). "The elephant in the room: Lobby meetings in the European Parliament". Transparency International. Disponible a: https://transparency.eu/wp-content/uploads/2022/12/MEP_lobby_brief_2022.pdf
50. SOFF; organització interprofessional de la indústria militar i de seguretat sueca.
51. <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil>
52. <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/sede/home/members>
53. https://www.europarl.europa.eu/meps/en/197494/NATHALIE_LOISEAU/meetings/past#detailedcardmep
54. <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/european-defence-industry-and-urgent-nee/product-details/20230914CAN71071>
55. Gravació de la sessió disponible a: https://multimedia.europarl.europa.eu/en/webstreaming/subcommittee-on-security-and-defence_20230919-0900-COMMITTEE-SEDE
56. <https://www.europarl.europa.eu/committees/es/public-hearing-on-the-future-of-defence-/product-details/20180109CHE03161>
57. Alexandra Brzozowski, Loiseau: "Without arms exports, there won't be a European defence industry", EURACTIV.com, 7 d'octubre de 2019. <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/loiseau-without-arms-exports-there-wont-be-a-european-defence-industry/>
58. Goleanu, Lucian (3 de maig de 2023). "The EU must increase its ammunition production and defence capabilities, while continuing to help Ukraine". Renew Europe. Disponible a: <https://www.reneweuropegroup.eu/news/2023-05-03/the-eu-must-increase-its-ammunition-production-and-defence-capabilities-while-continuing-to-help-ukraine>. Per a una refutació de l'argument dels llocs de treball, vegeu: Vries, Wendela de (mayo de 2017). "European money for the arms industry" (pp 4-5). Stop Wapenhandel. Disponible a: https://stopwapenhandel.org/app/uploads/2017/06/European-money-for-arms-industry-LayoutDEF_0.pdf
59. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0450_EN.html
60. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0120_EN.html#_section1
61. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2021-04-29-RCV_ES.pdf
62. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2023-05-09-RCV_ES.html
63. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2023-07-13-RCV_ES.html

64. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2023-09-12-RCV_ES.pdf
65. <https://www.linkedin.com/in/joelle-vanderauwera/>
66. <https://www.b-bridge.eu/>
67. Logos (22 de novembre de 2022). 'Logos and mci brussels join forces with 'business bridge europe' to become top-tier eu public affairs consultancy'. Disponible a: <https://logos-pa.com/news/article/logos-mci-brussels-and-bbe-join-forces-to-become-top-tier-eu-public-affairs-consultancy/>
68. En base a arxius del Registre d'EU Transparency. <https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/homePage.do>
69. Freund, Daniel (1 de desembre de 2015). "7,000 and counting: Lobby meetings in the European Parliament". Transparency International. Disponible a: <https://transparency.eu/wp-content/uploads/2016/10/Lobby-Meetings-European-Commission.pdf>.
70. Incoent-hi ASD-Eurospace.
71. Anteriorment anomenat EADS; inclou Astrium, Airbus Aeronautics i Airbus Defence and Space.
72. Inclou Arianespace.
73. Adquirida per CGI el 2019. <https://www.cgi.com/uk/en-gb/news/company-overview/cgi-completes-acquisition-of-scisys-a-leading-provider-of-it-services-uk-and-germany>
74. Sota la seva denominació anterior Finmeccanica; inclou Telespazio (67 % de la seva propietat, 33 % propietat de Thales)
75. Inclou Thales Alenia Space (67 % de la seva propietat, 33 % propietat de Leonardo)
76. <https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/homePage.do>
77. <https://defencesecurityconference.eu/about-us/>
78. <https://ac.eda.europa.eu/page-571>
79. EEAS Press Team (8 de desembre de 2022). "European Defence Agency: Opening remarks by High Representative Josep Borrell during the Annual Conference". Disponible a: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-defence-agency-opening-remarks-high-representative-josep-borrell-during-annual_en
80. <https://defencesummit.eu/>
81. EEAS Press Team (8 de desembre de 2022). "European Defence Agency: Opening remarks by High Representative Josep Borrell during the Annual Conference". Disponible a: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-defence-agency-opening-remarks-high-representative-josep-borrell-during-annual_en
82. Comissió Europea (11 d'octubre de 2022). "European Defence and Security Conference - Speech by Commissioner Thierry Breton". Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_6119
83. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eurosatory-2022-2022-06-13_en
84. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/defea-exhibition-athens-greece-2023-05-09_en
85. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/european-defence-fund-edf/feindef-exhibition-madrid-spain-2023-05-17_en
86. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/defis-54th-paris-air-show-salon-du-bourget-2023-06-19_en
87. <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&groupID=3775>
88. Akkerman, Mark (7 de febrer de 2022). "Arms industry gets its much-wanted permanent dialogue with the European Commission". Stop Wapenhandel. Disponible a: <https://stopwapenhandel.org/arms-industry-gets-its-much-wanted-permanent-dialogue-with-the-european-commission/>
89. DG DEFIS (28 de setembre de 2021). "Minutes First meeting of the Commission expert group on Policies & Programmes relevant to EU Space, Defence and Aeronautics Industry, Código E03775 10/09/2021, reunió virtual via Webex". Ref. Ares(2021)5990386. Disponible a: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/document/57278/download>; vegeu també: DG DEFIS (29 d'abril de 2021). "Informal Commission expert group on Policies and Programmes relevant to EU Space, Defence and Aeronautics Industry - Terms of Reference". Ref. Ares(2021)2866426. Disponible a: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/expertGroupAdditionalInfo/41965/download>
90. Els seus membres són nomenats per a cinc anys.
91. DG DEFIS (28 de setembre de 2021). "Minutes First meeting of the Commission expert group on Policies & Programmes relevant to EU Space, Defence and Aeronautics Industry, Código E03775 10/09/2021, reunió virtual via Webex". Ref. Ares(2021)5990386. Disponible a: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/document/57278/download>
92. DG DEFIS (2022): "Minutes Second meeting of the Subgroup on Defence, as part of the Commission expert group on Policies & Programmes relevant to EU Space, Defence and Aeronautics Industry", Código E03775 29/04/2022, reunió virtual via Skype. Disponible a: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/document/85584/download>. Vegeu també: Pfeifer, Sylvia, Laura Pitel y Patricia Nilsson (17 de juliol de 2023). "Ukraine's urgent need for supplies lays bare Europe's defence industry". Financial Times. Disponible en: <https://www.ft.com/content/ea1acc89-f463-4328-82af-b0a720bd2f9c>; Pugnet, Aurélie (27 de juny de 2023). "EU defence industry pressures Commission, EU countries to step up financing". EURACTIV. Disponible a: <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/eu-defence-industry-pressure-commission-eu-countries-to-step-up-financing/>
93. DG DEFIS (11 de març de 2022). "Minutes Second meeting of the Commission expert group on Policies & Programmes relevant to EU Space, Defence and Aeronautics Industry", Código E03775 07/03/2022, reunió virtual via Skype. Disponible a: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/document/83857/download>

94. DG DEFIS (2022). "Minutes Third meeting of the Subgroup on Defence, as part of the Commission expert group on Policies & Programmes relevant to EU Space, Defence and Aeronautics Industry", Código E03775 22/09/2022, reunió virtual via Skype. Disponible a: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/document/89335/download>
95. ASD (8 de desembre de 2014). "Response to the European Commission's Report A New Deal for European Defence (COM (2014) 387)". ASD Position Paper. Disponible a: https://www.asd-europe.org/sites/default/files/atoms/files/ASD_Position_Paper_on_EC_Defence_Roadmap_2014_12_08.pdf
96. ASD (2 de maig de 2020). "COVID-19: Proposals for EU Relief Measures for Aerospace, Defence and Security Industries". ASD Position Paper. Disponible a: <https://www.asd-europe.org/sites/default/files/atoms/files/ASD%20position%20paper%20COVID19%20%281%29.pdf>
97. Comissió Europea (18 de maig de 2022). "EU steps up action to strengthen EU defence capabilities, industrial and technological base: towards an EU framework for Joint defence procurement". Comunicat de premsa. Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3143; Breton, Thierry (12 de juny de 2022) 'Increasingly strategic raw materials'. Blog de la Comissió Europea. Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_3643
98. DG DEFIS (2023). "Draft Minutes Fourth meeting of the Commission expert group on Policies & Programmes relevant to EU Space, Defence and Aeronautics Industry" 14/03/2023'. Disponible a: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/document/96638/download>
99. UE (24 de juliol de 2023). "Reglamento (UE) 2023/1525 del Parlamento Europeo y del Consejo de 20 de julio de 2023 relativo al apoyo a la producción de municiones" Disponible a: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R1525&qid=1700471108765>
100. ENAAT (21 de juliol de 2023). News from the Brussels Bubble #2023-05. Disponible a: https://enaat.org/wp-content/uploads/2023/07/ENAAT-NBB-2023-05_20.07.2023.pdf
101. Alexandra Brzozowski, Loiseau: "Without arms exports, there won't be a European defence industry", EURACTIV.com, 7 d'octubre de 2019, <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/loiseau-without-arms-exports-there-wont-be-a-european-defence-industry/>
102. Group of Personalities. European Defence Research: The case for an EU-funded defence R&T programme, European Union Institute for Security Studies, European Commission, Febrer de 2016, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/GoP_report.pdf
103. Akkerman, Mark (octubre de 2021). A Union of Arms Exports: why European arms keep fuelling war and repression around the world. Stop Wapenhandel. Disponible a: <https://stopwapenhandel.org/app/uploads/2021/10/a-union-of-arms-export-WEB.pdf>
104. UN Working Group on Business and Human Rights (agost de 2022). Responsible business conduct in the arms sector: Ensuring business practice in line with the UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Nota informativa. Disponible a: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-08/BHR-Arms-sector-info-note.pdf>
105. Aerospace and Defence Industries Association of Europe (12 d'abril de 2022). Position Paper on Commission contribution to European Defence. Disponible en: <https://asd-europe.org/sites/default/files/2022-08/ASD%20PP%20on%20Commission%20contribution%20to%20Europe%20Defence.pdf>
106. Comissió Europea (15 de febrer de 2022). Contribución de la Comisión a la defensa europea. COM(2022) 60 final. Disponible a: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX:52022DC0060>; ENAAT (4 d'abril de 2022). "Strategic Compass and related EU initiatives: a boon for the arms industry". News from the Brussels' bubble. Disponible a: https://enaat.org/wp-content/uploads/2022/04/ENAAT-NBB-2022-1_April2022.pdf
107. https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav#__bgbl__%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl221s1094.pdf%27%5D__1690383122466
108. Ministeri neerlandès d'Afers Exteriors (14 de juliol de 2023). "Maatregelen ter bevordering van Europese defensiesamenwerking en verdere Europese convergentie van het wapenexportbeleid". Carta al Parlament. Disponible a: <https://open.overheid.nl/documenten/6477d890-d330-4b66-ad51-5d6203b0c8f3/file>
109. Reuters (16 d'octubre de 2019). "France and Germany sign deals on space and arms exports". Disponible a: <https://www.reuters.com/article/uk-france-germany-council-idUKKBN1WV27G>
110. Akkerman, Mark (juliol de 2016). Border Wars: The arms dealers profiting from Europe's refugee tragedy. TNI/Stop Wapenhandel. Disponible a: <https://www.tni.org/files/publication-downloads/border-wars-report-web1207.pdf>
111. Akkerman, Mark (3 de febrer de 2018). EU and military and security industry meet on future of EUROSUR' Stop Wapenhandel. Disponible a: <https://stopwapenhandel.org/eu-and-military-and-security-industry-meet-on-future-of-eurosur/>
112. Frontex, Comissió Europea i Europol (2023). Report - Conference on Innovative Technologies for Strengthening Schengen, 28 de març de 2023. Disponible a: https://frontex.europa.eu/assets/EUresearchprojects/2023/Conference_on_innovative_technologies_for_Schengen_-_Report.pdf
113. Douo, Myriam, Luisa Izuzquiza i Margarida Silva (5 de febrer de 2021). Lobbying Fortress Europe: The making of a border-industrial complex. Corporate Europe Observatory. Disponible a: <https://corporateeurope.org/en/lobbying-fortress-europe>
114. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Ffrontex.europa.eu%2Fassets%2FTransparency_Register%2FTRANSPARENCY_REGISTER_23_4.xlsx
115. ASD (29 de juny de 2023). "ASD Statement on the Council's and European Parliament's Agreement on EDIRPA". Disponible a: <https://asd-europe.org/asd-statement-on-the-councils-and-european-parliaments-agreement-on-edirpa>

116. ASD (7 de juliol de 2023). "ASD Statement on the Council's and European Parliament's Agreement on ASAP". Disponible a: <https://asd-europe.org/asd-statement-on-the-councils-and-european-parliaments-agreement-on-asap-0>
117. Dhande, Meenal (10 de gener de 2023). "Reinforcing European defense". GW Prime. Disponible a: <https://www.geospatialworld.net/prime/business-and-industry-trends/reinforcing-european-defense/>
118. En la seva feina anterior com a director adjunt de l'Institut d'Estudis de Seguretat de la UE, Schmitt era ponent del Grup de Personalitats a l'àmbit de Recerca en Seguretat, sentant les bases del finançament de la investigació en seguretat, com a part dels Programes Marc de set anys; Group of Personalities in the field of Security Research (2004). Research for a Secure Europe. Disponible a: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/deb0efd2-89c9-4404-8881-8439a708db90>
119. Defence Industry Europe (9 de juliol de 2023). "Europe needs a stronger defence industrial base, says ASD" [Entrevista]. Disponible a: <https://defence-industry.eu/europe-needs-a-stronger-defence-industrial-base-says-asd-interview/>
120. Pfeifer, Sylvia, Laura Pitel i Patricia Nilsson (17 de juliol de 2023). "Ukraine's urgent need for supplies lays bare Europe's defence industry". Financial Times. Disponible a: <https://www.ft.com/content/ea1acc89-f463-4328-82af-b0a720bd2f9c>
121. Pugnet, Aurélie (27 de juny de 2023). "EU defence industry pressures Commission, EU countries to step up financing". EURACTIV. Disponible a: <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/eu-defence-industry-presses-commission-eu-countries-to-step-up-financing/>
122. Akkerman, Mark, Niamh Ní Bhriain i Josephine Valeske (novembre de 2022). "Smoke Screen: How states are using the war in Ukraine to drive a new arms race". Stop Wapenhandel/TNI. Disponible a: https://stopwapenhandel.org/app/uploads/2022/12/smoke_screen_report_-_tni_-_web_0.pdf
123. Sédou, Laëtitia (2 de febrer de 2023). "War in Ukraine, cover for EU's all-out militarisation". ENAAT/Stop Wapenhandel. Disponible a: <https://stopwapenhandel.org/war-in-ukraine-cover-for-eus-all-out-militarisation/>
124. Stroesser, Emmanuelle (13 de juliol de 2023) "Géopolitique européenne – Défense. Diplomatie. Crises. Pouvoirs". [Carnet 13.06.2023] B2pro. Disponible a: <https://club.bruxelles2.eu/2023/06/carnet-13-06-2023-geopolitique-europeenne-defense-diplomatie-crises-pouvoirs/>
125. Parlament Europeu (13 de juliol de 2023). "Posición del Parlamento Europeo aprobada en primera lectura el 13 de julio de 2023 con vistas a la adopción del Reglamento (UE) 2023/... del Parlamento Europeo y del Consejo relativo al apoyo a la producción de municiones". Disponible a: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0291_ES.html
126. La autora agraeix a Patrick Günwaldt i a Makahil Vercammen, becaris en el Centre Delàs, per tota la seva ajuda.
127. Radio France (18 de març de 2023). "Défense et développement durable : la nouvelle donne". France Culture. Disponible a: <https://www.radiofrance.fr/franceculture/podcasts/la-bulle-economique/defence-et-developpement-durable-la-nouvelle-donne-3255018>
128. Basat en una comunicació selectiva consistent a: "evitar la revelació d'informació negativa relacionada amb els efectes mediambientals de les activitats de les seves empreses i exposar només la informació mediambientalment positiva" (de Freitas Netto et al., 2020)
129. Unió Europea (2023). "Sustainable Finance. Investing in a sustainable future". European Union. Disponible a: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230613-sustainable-finance-factsheet_en_0.pdf
130. La sigla ESG [Environmental, Social and Governance; ['mediambiental, social i de governança']] engloba la selecció de criteris emprats per valorar la sostenibilitat i l'impacte ètic d'empreses o inversions (Unió Europea, 2023a). Mediambiental: En aquest criteri s'analitza l'empremta ecològica d'una empresa, incloent-hi com afecta el canvi climàtic, el consum de recursos, la gestió de residus, la biodiversitat i els principis d'economia circular. Social: Avaluació de l'impacte de l'empresa en la societat, centrant-se en qüestions com la no discriminació, drets laborals, protecció social, inclusió social, comunitats més sostenibles i inclusives, respecte dels drets humans i lluita contra la corrupció i evasió fiscal. Governança: Aquesta dimensió gira al voltant de les estructures de gestió d'institucions tant públiques com privades, abastant les pràctiques de gestió, relacions amb el personal i remuneració dels alts càrrecs directius.
131. Comissió Europea (2023). "EU Taxonomy Navigator". European Commission. Disponible a: <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/>
132. (a) Mitigació del canvi climàtic; (b) Adaptació al canvi climàtic; (c) Ús sostenible i protecció de recursos hídrics i marins; (d) Transició cap a una economia circular; (e) Prevenció i control de la contaminació; i (f) Protecció i restauració de la biodiversitat i ecosistemes.
133. Agoria-BSDI (Bèlgica), ADFA (Finlàndia), CIDEF (França), BDSV (Alemanya), NIDV (Països Baixos) i FSI (Noruega).
134. BDSV (2021). "No sustainability without a defence and security industry". BDSV. Disponible a: [https://www.bdsv.eu/files/themen/Nachhaltigkeit/2021-03-26%20Key%20ESG-Messages%20to%20Governments%20and%20the%20Commission.%20final%20\(mit%20Datum\).pdf](https://www.bdsv.eu/files/themen/Nachhaltigkeit/2021-03-26%20Key%20ESG-Messages%20to%20Governments%20and%20the%20Commission.%20final%20(mit%20Datum).pdf)
135. *Ibid.*
136. ASD (2021). "ASD Considerations on Sustainability and the European Defence Industry". ASD. Disponible a: <https://www.asd-europe.org/sites/default/files/2022-08/ASD%20Considerations%20on%20Sustainability%20and%20Defence%20Industry%20FINAL%20%281%29.pdf>
137. NIDV. "The Defence Sector & Finance". NIDV. Disponible a: <https://www.nidv.eu/en/the-defence-sector-finance/>
138. *Ibid.*
139. BDSV (2021). Op. cit.
140. NVDE (13 de abril de 2023). "Defensie heeft belangstelling voor jouw duurzame projecten". NVDE. Disponible a: <https://www.nvde.nl/defensie-heeft-belangstelling-voor-jouw-duurzame-projecten/>

141. *Ibid.*
142. ASD (2021).Op. cit.
143. *Ibid.*
144. Brabant, J. y Lamant, L. (2022). "À Bruxelles, l'intense lobbying de l'industrie de l'armement". Mediapart, 17 de març. Disponible a: <https://www.mediapart.fr/journal/international/170322/bruxelles-l-intense-lobbying-de-l-industrie-de-l-armement>
145. Salerno-Garthwaite, A. (21 de novembre de 2022). "Environmental pressures are reshaping the defence industry". Army Technology. Disponible a: <https://www.army-technology.com/features/environmental-pressures-are-reshaping-the-defence-industry/>
146. Caine, P. (2022). "Paix et développement durable sont-ils incompatibles ?" Les Echos, 28 de setembre. Disponible a: <https://www.lesechos.fr/idees-debats/cercle/opinion-paix-et-developpement-durable-sont-ils-incompatibles-1852249>
147. Brunet, P., Meulewaeter C. I Ortega P. (2021). Crisis climática, fuerzas armadas y paz medioambiental. Centre Delàs. Disponible a: <https://centredelas.org/publicacions/maloshumosdelejercito/?lang=es>
148. Akkerman, M., Burton, D., Buxton, N., Lin, H-C., Al-Kashef, M. i de Vries, W. (2022). Climate collateral. How military spending accelerates climate breakdown. Transnational Institute. Disponible a: <https://www.tni.org/en/publication/climate-collateral>
149. Platform on Sustainable Finance (2022). Final report on social taxonomy. European Union. Disponible a: <https://commission.europa.eu/system/files/2022-03/280222-sustainable-finance-platform-finance-report-social-taxonomy.pdf>
150. De Miguel, B. (2022). "La nueva normativa sobre inversiones sostenibles de la UE amenaza la financiación de la industria militar". El País, 17 de febrer. Disponible a: <https://elpais.com/economia/2022-02-17/la-nueva-normativa-sobre-inversiones-sostenibles-de-la-ue-amenaza-la-financiacion-de-la-industria-militar.html>
151. Platform on Sustainable Finance (2022). Op. cit.
152. Bol, M. (2023). "La production d'armes comme 'activité socialement nuisible' : les limites d'une taxonomie sociale européenne mal engagée". Note d'Analyse du GRIP, Brussel-les. Disponible a: <https://grip.org/la-production-darmes-comme-activite-socialement-nuisible-les-limites-dune-taxonomie-sociale-europeenne-mal-engagee>
153. *Ibid.*
154. De Miguel, B. (2022). Op. cit.
155. Subcommittee on Security and Defence (29 de novembre de 2021). [Sense títol]. European Parliament. Disponible a: https://multimedia.europarl.europa.eu/en/webstreaming/subcommittee-on-security-and-defence_20211129-1645-COMMITTEE-SEDE
156. Comissió Europea (15 de setembre de 2022). "A European Sovereignty Fund for an industry 'Made in Europe'". [Blog del comissari Thierry Breton]. European Commission. Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_5543
157. Consejo Europeo (16 de gener de 2023). "Going big for EU industry". European Council. Disponible a: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/01/16/going-big-for-eu-industry-op-ed-article-by-president-charles-michel/>
158. Comissió Europea (15 de febrer de 2022). "Commission unveils significant actions to contribute to European Defence, boost innovation and address strategic dependencies". European Commission. Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_924
159. Unión Europea (2022). "A Strategic Compass for Security and Defence". European Union. Disponible en: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf
160. Comissió Europea (15 de febrer de 2022). "Preguntas y respuestas: Contribución de la Comisión a la defensa europea en el contexto de la Brújula Estratégica". Comissió Europea. Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/qanda_22_925
161. Parlament Europeu (18 de gener de 2023). "Resolución del Parlamento Europeo, de 18 de enero de 2023, sobre la aplicación de la política común de seguridad y defensa: informe anual 2022". Parlament Europeu. Disponible a: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0010_ES.html
162. Subcommittee on Security and Defence (dimarts, 19 de setembre de 2023). [Sense títol]. European Parliament. Disponible a: https://multimedia.europarl.europa.eu/en/webstreaming/subcommittee-on-security-and-defence_20230919-0900-COMMITTEE-SEDE
163. Macron, E. (13 de juny de 2022). "Déclaration de M. Emmanuel Macron, président de la République, sur les industries d'armement française et européenne, à Villepinte le 13 juin 2022". Vie Publique. Disponible a: <https://www.vie-publique.fr/discours/285399-emmanuel-macron-13062022-industrie-darmement>
164. Banc Europeu d'Inversions (12 de desembre de 2017). "The EIB Group Operating Framework and Operational Plan". European Investment Bank. Disponible a: https://www.eib.org/attachments/strategies/operational_plan_2018_en.pdf
165. Hoyer, W. (2 de febrer de 2023). "Overview of 2022 activities". Banc Europeu d'Inversions. Disponible a: <https://www.eib.org/en/press/speeches/president-hoyer-overview-of-2022-activities>
166. https://club.bruxelles2.eu/login/?_s2member_vars=catg..level..3..post..197193..LzlwMjlvMDUvbGVzLTl3LWRldnJhYWVudC1lBxBydW50ZXItYXVwcmVzLWRLWxhLWJlaS1wb3VvLWxldXItZGVmZW5zZS1rcmlzLXBIZXRlcnMvP3VObV9zb3VyY2U9bWFpbHBvZXQmdXRtX2lZGI1bT1lbWFpbCZ1dG1fY2FtcGFpZ249YjJwcm8tb3ltbmV3c2xldHRlci1wb3NOLXRpdGxl&_s2member_sig=1695287376-d7ddcc75f35b6732c66b65dec40df92c&utm_source=mailpoet&utm_medium=email&utm_campaign=b2pro-or-newsletter-post-title

167. Hanke Vela, J. i Von Der Burchard, H. (2023). "Consensus builds for EU bank to finance shells and tanks". Politico, 26 de setembre. Disponible a: <https://www.politico.eu/article/berlin-keen-french-push-european-investment-bank-eib-defense-financing/>
168. Guillermand, V. (2022). «Défense: Thales, porté par la hausse attendue des budgets en Europe». Le Figaro, 3 de març. Disponible a: <https://www.lefigaro.fr/societes/defence-thales-porte-par-la-hausse-attendue-des-budgets-en-europe-20220303>
169. Ainger, J. i Arons, S. (2022). "Weapons group points to Ukraine in bid to shape ESG rulebook". Bloomberg, 28 de febrer. Disponible a: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-02-28/weapons-group-points-to-ukraine-in-bid-to-shape-eu-s-esg-rules#xj4y7vzkg>
170. Young, S. i Jessop, S. (2023). "BAE feels les ESG aversion to defence stocks since Ukraine war". Reuters, 2 d'agost. Disponible a: <https://www.reuters.com/business/aerospace-defence/bae-ceo-esg-investors-less-frosty-defence-sector-since-ukraine-war-2023-08-02/>
171. Gartside, B. (2022). "Ukraine highlights ethical value of the defence industry, says Serco". The Telegraph, 27 de febrer. Disponible a: <https://www.telegraph.co.uk/business/2022/02/27/ukraine-highlights-ethical-value-defence-industry-says-serco/>
172. Hollinger, P. (2021). "EU risks its own security by branding defence industry socially harmful". Financial Times, 1 de desembre. Disponible a: <https://www.ft.com/content/31933a53-c5ad-4633-826c-adc945f62207>
173. De Miguel, B. (2022). Op. cit.
174. Brabant, J. i Lamant, L. (2022). Op. cit.
175. Matelly, S. (2023). "Articulating ESG criteria and the financing of the EDTIB: a prospective view". Armament Industry European Research Group (Ares Group). Disponible a: <https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2023/03/ARES-80-Policy-paper.pdf>
176. Pagnet, Aurélie (2023). "EU defence industry pressures Commission, EU countries to step up financing". Euractiv, 27 de juny. Disponible a: <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/eu-defence-industry-p pressures-commission-eu-countries-to-step-up-financing/>
177. Caine, P. (2022). Op. cit.
178. Snyder, S., Walstra J. et al. (2021). Perilous profiteering. The companies building nuclear arsenals and their financial backers. Don't bank on the bomb. Disponible a: https://www.dontbankonthebomb.com/wp-content/uploads/2021/11/2021-Perilous-Profitteering_Final.pdf
179. Caine, P. (2023). Op. cit.
180. *Ibid.*
181. Yordanov, G., Silva Restrepo, S. i Rochette, J. (2023). "A New Era for the Defence Industry". Citibank. Disponible a: <https://www.citibank.com/icg/sa/flippingbook/2022/2023-Public-Sector-Perspectives/32/>
182. Jones, D. i Templeman, L. (2022). "Will defence and nuclear pivot to ESG?" Disponible a: https://www.dbresearch.com/PROD/RPS_EN-PROD/PROD000000000522744/dbSustainability_Spotlight%3A_Will_defence_and_nucle.pdf?undefined&reaload=46qYeHlnJOF5U-2wBb2/3o3zzLHDalTuymQOD1kCACBmI2tMvmK2vGBBHMNwKNU8
183. Triodos Investment Management (13 d'abril de 2022). "Investing in arms is not sustainable". Triodos Bank. Disponible a: <https://www.triodos-im.com/articles/2022/triodos-position-on-investing-in-arms>
184. Caine, P. (2023). Op. cit.
185. Allenbach-Ammann, J. (2022). "Social Taxonomy risks death by Commission neglect". Euractiv, 17 de maig. Disponible a: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/social-taxonomy-risks-death-by-commission-neglect/>
186. Zdechovský, T. (2023) "Impacts of the EU taxonomy for sustainable activities on the defence industry". Parlament Europeu. Disponible a: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2023-001935_EN.html
187. Vranken, Bram (octubre de 2017). Securing Profits: How the arms lobby is hijacking Europe's defence policy. Vredesactie. Disponible a: https://www.vredesactie.be/sites/default/files/pdf/Securing_profits_web.pdf
188. Comissió Europea. (3 de maig de 2023). "Act in Support of Ammunition Production - ASAP: Press conference by Internal Market Commissioner Thierry Breton". Disponible s: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_2617
189. Comissió Europea (11 d'octubre de 2022). "European Defence and Security Conference - Speech by Commissioner Thierry Breton". Disponible a: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_6119
190. Sédou, Laëtítia (2 de febrer de 2023). "War in Ukraine, cover for EU's all-out militarisation". ENAAT/Stop Wapenhandel. Disponible a: <https://stopwapenhandel.org/war-in-ukraine-cover-for-eus-all-out-militarisation/>
191. Broek, Martin (3 de gener de 2023). "Danger of structural increases of military production". Stop Wapenhandel. Disponible a: <https://stopwapenhandel.org/danger-of-structural-increases-of-military-production/>; Akkerman, Mark (octubre de 2021). 'A Union of Arms Exports: why European arms keep fuelling war and repression around the world'. Stop Wapenhandel. Disponible a: <https://stopwapenhandel.org/app/uploads/2021/10/a-union-of-arms-export-WEB.pdf>
192. <https://defencesecurityconference.eu/past-edition/>
193. <https://ac.eda.europa.eu/page-571>
194. <https://defencesummit.eu/2023-programme/>

Biografia dels autors

Chloé Meulewaeter és doctora en Ciències Socials, professora de Relacions Internacionals i investigadora del Centre Delàs d'Estudis per la Pau. El seu treball se centra en l'anàlisi de la despesa militar, les transferències d'armes i els vincles entre el militarisme i la crisi ambiental. Meulewaeter és autora d'informes sobre aquestes temàtiques, entre els quals 'Crisi climàtica, forces armades i pau mediambiental' (2021, Centre Delàs) i 'Military Spending, Arms Trade and Armed Conflict' (2021, Routledge).

Mark Akkerman és investigador a Stop Wapenhandel (la campanya holandesa contra el comerç d'armes), i el seu treball se centra en l'anàlisi del comerç d'armes, la indústria d'armes, el lobby, la militarització de les fronteres i el finançament i les polítiques de la UE en aquests aspectes. Autor de nombrosos informes sobre aquestes temàtiques, entre ells 'Avivant les flames: com la Unió Europea està alimentant una nova carrera armamentista' (2022, amb ENAAT i TNI) i 'Smoke Screen: new arms race' ['Cortina de fum: com els estats estan utilitzant la guerra a Ucraïna per impulsar una nova carrera armamentista'] (2022, amb TNI).

Sobre la ENAAT

L'European Network Against Arms Trade (ENAAT) és una xarxa informal de grups pacifistes i de base europeus que col·laboren en tasques de recerca, incidència política i desenvolupament de campanyes. Aquesta xarxa va ser fundada el 1984 amb una conferència internacional celebrada als Països Baixos sobre la producció d'armes i les exportacions militars. Si bé els governs europeus sostenen que no exporten armes a països en guerra o on es violen els drets humans, en realitat les armes europees s'estan venent amb molt poques restriccions a tot el món. El comerç d'armes és una amenaça per a la pau, la seguretat i el desenvolupament, i la indústria armamentística és un dels motors que hi ha darrere de l'augment de les exportacions d'armes i de la despesa militar.

El projecte de l'ENAAT 'Desarmar el projecte europeu' vol contribuir a obrir el debat sobre el gir de la UE cap al poder dur i donar visibilitat a alternatives pacífiques, en línia amb la nostra visió d'una potència europea pacífica. El nostre projecte inclou investigar, revelar i crear consciència sobre el paper de la indústria armamentista en la configuració de les polítiques de defensa de la UE i com se'n beneficia, a més d'assenyalar la narrativa i els arguments per justificar la construcció d'una potència militar de la UE.

Consulta les nostres publicacions a <https://enaat.org/european-union> i subscriu-te al nostre butlletí 'News from the Brussels Bubble' a <https://enaat.org/european-union/news-from-the-brussels-bubble>

European Network Against Arms Trade (ENAAT)
c/o Quaker House, Square Ambiorix 50, B-1000 Brussels, Belgium
info@enaat.org - tel: +32.2.234.30.60 - X: @_ENAAT - FB: @noEUmoney4arms
Registre de Transparència de la UE: 198063521842-62 - www.enaat.org

Amb la col·laboració de:

Amb el suport de:

